

รายงานวิจัย

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
การอาชีวศึกษา
ในพื้นที่จังหวัดตากและ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินโครงการการวิจัยแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๒) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สถานศึกษาและร่วมสร้างแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับใหม่เน้นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยแต่ละระดับและประเภทการศึกษา จัดทำเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน ประกอบด้วย ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง คุณลักษณะของบุคคลดังกล่าวถือเป็นคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินงานแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปในทางเดียวกัน ในบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกันจึงเป็นหัวใจของการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงต้องสร้างความรู้เข้าใจ รวมทั้งสร้างแนวทางการทำงานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยมีการให้คำแนะนำ ดูแล ให้คำปรึกษาในการจัดทำแนวทางการทำงานของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้สถานศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ และมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกันหลากหลายต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓) เพื่อดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช และ ๔) เพื่อประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บก.ตชด.) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (อปท.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สังกัดละ ๑ แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๒ แห่ง ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึก และประเด็นข้อคำถามการถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า ๑) สภาพการดำเนินงานสภาพการดำเนินงานในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำมาตรฐาน มีการกำหนดค่าเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาตามเกณฑ์ที่ต้นสังกัดกำหนด แต่ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาที่พบ คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ สถานศึกษาบางแห่งขาดการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและหน่วยงานต้นสังกัดยังมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ๒) แนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนหลักคือ ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นประเมินและปรับปรุง ๗ ขั้นตอนย่อยและปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ได้แก่ ๑) ผู้นำและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ๒) ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อการประกันคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ๓) ความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษา และ ๔) การกำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาจากต้นสังกัดหรือนักวิชาการ ๓) การดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกสถาบันการศึกษามีการการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	บทนำ	๖
	ความเป็นมาความสำคัญ	๖
	วัตถุประสงค์	๗
	ขอบเขตการวิจัย	๗
	นิยามศัพท์เฉพาะ	๙
	กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาและการประกัน	๑๐
๒	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๕
๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๔๗
๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๓
๕	บทสรุป	๙๘
	บรรณานุกรม	๑๑๑
	ภาคผนวก	๑๑๔

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐)	๑๘
๒	แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช	๔๙
๓	แสดงวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis	๖๙
๔	หลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพกับการจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	๗๙
๕	แสดงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ ๓ -๕ ปี)	๘๐
๖	แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกัน คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช	๘๗
๗	แสดงขั้นตอนหลักของการดำเนินงานจัดทำแนวทางการทางการจัดทำมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๐๐

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของชาติได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และให้ทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับใหม่เน้นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยแต่ละระดับและประเภทการศึกษา จัดทำเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ๓ ด้าน ประกอบด้วย ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง คุณลักษณะของบุคคลดังกล่าวถือเป็นคุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลกการดำเนินงานแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงเป็นหัวใจของการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ การผลักดันให้สถานศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ๓ ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการ ซึ่งถ้าสถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถนำมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นกรอบในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมีแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายใต้บริบทที่แตกต่าง หลากหลาย เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนไทยที่ พึงประสงค์ของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจ สร้างแนวทางการทำงานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยมีการให้คำแนะนำ ดูแล ให้คำปรึกษาในการจัดทำแนวทางการทำงานของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้สถานศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ และมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ภายใต้บริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในบริบทพื้นที่ของจังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งจัดทำแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดได้ร่วมกันวางแผนจัดการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. เพื่อดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๔. เพื่อประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

๑.๑ สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บก.ตชด.) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (อปท.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สังกัดละ ๑ แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๒ แห่ง ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๑.๒ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑๒ แห่ง

๒. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

๒.๑ สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๒ แนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๓.๑ มาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดระดับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ การประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วย แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา และแนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๔. ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ และใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มาจาก ๖ สังกัด ดังนี้

๔.๑ สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตาก อำเภอแม่สอด ประกอบด้วย

- ๑) โรงเรียนสรรพรวิทยาคม
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- ๒) โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
- ๓) โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงทวี มณีบุตร
สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)
- ๔) กศน.อำเภอแม่สอด
สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๕) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
- ๖) โรงเรียนเทศบาลมณีไพโรสถณ์ เทศบาลนครแม่สอด
สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครแม่สอด

๔.๒ สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอ ร่อนพิบูลย์และอำเภอปากพนัง ประกอบด้วย

- ๑) โรงเรียนบ้านบางเตย (สพป.นครศรีธรรมราชเขต 1)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- ๒) โรงเรียนไตรภูมิวิทยา
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
- ๓) โรงเรียน ตชด. บ้านเขาวัง
สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)
- ๔) กศน.อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๕) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่อเรือ
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
- ๖) โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก
สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครเมือง

นครศรีธรรมราช

๕. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยนี้ใช้เวลาในการดำเนินการ เป็นระยะเวลา ๑๘๐ วัน ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ถึง ธันวาคม ๒๕๖๓

นิยามศัพท์เฉพาะ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย ที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดถือเป็นแนวทางสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ตามบริบทของตนเอง แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ต่อไป โดยกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐” ที่มี ๓ ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมถึงค่านิยมร่วมและคุณธรรม

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัดการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาระดับระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มีการร่วมกันดำเนินการวิจัยระหว่าง สถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู ศึกษานิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ร่วมมือกับนักวิจัยเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตามสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษานั้น โดยในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นระบุปัญหา อุปสรรค วางแผน หาแนวทางการแก้ปัญหา ดำเนินการช่วยให้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการดำเนินงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยตลอดการดำเนินงานวิจัยนี้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ๔ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ๒) สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ๓) ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ ๔) ประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกัน
คุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตาก และจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

๑. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.
๒๕๖๑

๒. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
อาชีวศึกษา)

๓. รายงานผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

- ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
- มาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑
- มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและ
ประเภทการศึกษา
 - มาตรฐานปฐมวัย
 - มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์
การศึกษาพิเศษ
 - มาตรฐานการอาชีวศึกษา
- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพ
การศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑
- แนวทางจัดการศึกษาและโครงการ
ตามพระราชดำริฯ ของโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
(ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา)

๑. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามสภาพ บริบทและ
ความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน/ความต้องการ
 - วิสัยทัศน์ สภาพ บริบท ความต้องการของสถานศึกษา
 - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการและจัดทำมาตรฐาน
การศึกษา- ภาคีเครือข่าย - กรรมการสถานศึกษา -
ผู้ปกครอง - สถานประกอบการ ฯลฯ
๒. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตาม
มาตรฐานฯ / การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี / การจัดระบบ
การประกันคุณภาพของสถานศึกษา
๓. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - การจัดทำหลักสูตร
 - การจัดการเรียนการสอน
 - การวัดประเมินผล
๔. การติดตาม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานตามแผนฯ

รายงานผลการวิจัยปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วมการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาตามมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ พ.ศ.
๒๕๖๑

- ผลการดำเนินงาน
- แนวปฏิบัติที่ดี
- ผลกระทบ
- ปัจจัยความสำเร็จ
- ปัญหา/อุปสรรค
- ข้อเสนอแนะในการขยายผล
ต่อไป

๑. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๑

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดัน ร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความมั่นคง ๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยยึดตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มาเป็นหลักการในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาทั้งระบบเพื่อให้สอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์คือ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย (๑) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ (๒) การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (๓) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท (๔) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๕) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (๖) การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (๗) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งและทุกระดับจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานประเทศและมาตรฐานสากลภายใต้บริบทของตนเอง การสร้างบทบาทของครูยุคใหม่ที่ทันกับสถานการณ์โลกและการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้

๑.๒ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ที่แม้แตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่น และบริบทของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมือง ต่อไปได้

เป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขั้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา และเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐” ที่สามารถสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคือ การให้อิสระสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ มี ๓ ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

๑.๓ มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ การศึกษาพิเศษ มาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษาและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการเผยแพร่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๖๑ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาในระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยแต่ละระดับมี ๓ มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของเด็ก มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

๑.๔ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วย แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาและแนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

“การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

๑.๕ แนวทางจัดการศึกษาและโครงการตามพระราชดำริฯ ของโรงเรียนตำรวจ

ตระเวนชายแดน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ร.ตชด.) เป็นโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปรัชญาของโรงเรียนคือ “สร้างภูมิปัญญาพัฒนาคุณภาพชีวิตสัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกร มีหลากหลายเชื้อชาติ อาทิ ไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไทยใหญ่ ไทยภูเขา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นต้นมา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานโครงการตามพระราชดำริให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อดำเนินการพัฒนาให้เด็กและชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ จะมี ครู ตชด. เป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้โดยให้ประชาชนในชุมชนมาร่วมในทุกๆ กิจกรรมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทำให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป โครงการพระราชดำรินี้ในพื้นที่โรงเรียน ตชด. / ศูนย์การเรียน ตชด. ได้แก่ (๑) โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน (๒) โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน (๓) โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร (๔) โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา (๕) โครงการฝึกอาชีพ (๖) โครงการส่งเสริมสหกรณ์ (๗) โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และ (๘) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา)

จากข้อมูลข้อ ๑ มีการศึกษาและกำหนดประเด็นกรอบแนวคิดในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท เพื่อนำมาจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ด้วยการดำเนินการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ดังนี้

๒.๑ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา/บริบท/ชุมชน/ความต้องการ ประกอบด้วย (๑) วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา (๒) อัตลักษณ์เอกลักษณ์ของสถานศึกษา/บริบท/ชุมชน/ความต้องการ (๓) ภาศึเครือข่าย – กรรมการสถานศึกษา – ผู้ปกครอง – สถานประกอบการ ฯลฯ

๒.๒ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานฯ / การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี / การจัดการประกันคุณภาพ

๒.๓ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย (๑) การจัดทำหลักสูตร (๒) การจัดการเรียนการสอน และ (๓) การวัดประเมินผล

๒.๔ การติดตาม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานตามแผนฯ

๓. รายงานผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ จากการดำเนินการวิจัยตามข้อที่ ๒ นำข้อมูลการดำเนินการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพ และผลการติดตาม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานมาเขียนเป็นรายงานผลการวิจัยประกอบด้วย (๑) ผลการดำเนินงาน (๒) แนวปฏิบัติที่ดี (๓) ผลกระทบ (๔) ปัจจัยความสำเร็จ (๕) ปัญหา/อุปสรรค และ (๖) ข้อเสนอแนะในการขยายผลต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย นำเสนอ ตามลำดับ ดังนี้

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาชาติไปสู่การปฏิบัติ
๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาชาติไปสู่การปฏิบัติ

คณะกรรมการสภาการศึกษา (๒๕๖๑) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ ไว้ดังนี้

๑.๑ มาตรฐานการศึกษาของชาติ

ความหมาย

มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึด เป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและบริบทของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้

เป้าหมาย

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐” ที่สามารถสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ การให้อิสระสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน

ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ คุณธรรม ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นบนฐานค่านิยมร่วม สู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) ได้กำหนดไว้ว่า

การจัดการศึกษาของชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการอุดมศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแนวคิด ปรัชญา และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา ให้เป็นอัตลักษณ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน

หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (accountability) มีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษา และการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไก การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมตามแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและผลลัพธ์สะสมที่ครอบคลุมระดับและประเภทการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ สถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมิบทบาทในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ และส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อยู่คู่ใหม่เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand)

สรุป มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย ที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดถือเป็นแนวทางสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ตามบริบทของตนเอง แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ต่อไป

เป้าหมายของการใช้มาตรฐานการศึกษา อยู่ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษา ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่จะส่งผลให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐” ที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทางการศึกษา

ความหมาย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่คาดหวัง หลังจากสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งเป็นผลลัพธ์สะสม ต่อเนื่อง และเชื่อมโยงโดยมีระดับความลึกที่แตกต่างกัน ที่มุ่งธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก เพื่อนำพาประเทศมาสู่ความมั่นคง ยั่งยืน

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทางการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือ

เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้เรียนรู้ เป็นผู้ที่มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้และมีทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ก้าวทันโลก ดิจิทัลและโลกอนาคต มีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ด้านต่างๆ อย่างมีสุนทรียะ รักษาและใช้ภูมิปัญญา ไทย มีทักษะชีวิตที่ใช้ในการสร้างงานบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญาทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาด ดิจิทัล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมี คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เป็นการสร้างโอกาส เพิ่มมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

๓. ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึก เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนฐาน ของประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม และเสมอภาคเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและ สะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ดังที่ แสดงในภาพที่ ๑

คำนิยามร่วม : ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วัตรปฏิบัติ ความเท่าเทียมเสมอภาค

คุณธรรม : ศึกษานิยัตินิยมและคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงาม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบตนเองและสังคม

หมายเหตุ : หน่วยงานต้นสังกัดแต่ละแห่งอาจมีการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนและใช้ภาษาตามท้องถิ่นและระดับการศึกษาของผู้เรียน แต่ต้องต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และในทางปฏิบัติ หน่วยงานควรจัดทำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกรอบการ วัตถุประสงค์ วิธีการ หรือมาตรฐานตามบริบทของระดับชั้น สถานศึกษา หรือข้อมูลสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

ภาพ ๑ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐)

จากภาพ ๑ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐) คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับค่านิยมร่วมของสังคมและคุณธรรม ความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

ค่านิยมร่วมของสังคม

๑. ความเพียรอันบริสุทธิ์ ผู้เรียนมีความอดทน มุ่งมั่น ทำสิ่งใดๆ ให้เกิดผลสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ส่วนรวม ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

๒. ความพอเพียง ผู้เรียนมีความสมดุลรอบด้านทั้งความรู้คุณธรรมและทักษะที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความสมดุลทั้งประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคม

๓. วิธีประชาธิปไตย ผู้เรียนยึดมั่นในการมีส่วนร่วม การเคารพ กติกา สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

๔. ความเท่าเทียมเสมอภาค ผู้เรียนเคารพความแตกต่างและให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น โดยปราศจากอคติ แม้มีสถานภาพแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ วัฒนธรรมและความสามารถ

คุณธรรม ความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

๑. คุณธรรม คือ ลักษณะนิสัยที่ดีและคุณลักษณะที่ดีด้านคุณธรรมพื้นฐาน การรู้จักผิด ความดีงาม จริยธรรม จรรยาบรรณในการเป็นสมาชิกของสังคม เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน หมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

๒. ทักษะการเรียนรู้และชีวิต คือ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้เพื่อโลกดิจิทัลและโลกในอนาคต เช่น การรู้วิธีเรียน ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะชีวิตและทักษะการจัดการความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลง

๓. ความรู้และความรอบรู้ คือ ชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตนเองรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้ ได้แก่ ๑) ความรู้พื้นฐาน (ภาษา การคำนวณ การใช้เหตุผล) และความรู้ตามหลักสูตร ๒) การรู้จักตนเอง ๓) ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น ชุมชน สภาพภูมิสังคม ภูมิอากาศ ประเทศชาติ ประชาคมโลก ๔) ความรอบรู้ด้านต่างๆ ได้แก่ ความรอบรู้ ด้านสุขภาพ การเงินสารสนเทศ และ ๕) ความรู้เรื่องการทำงานอาชีพ

๔. ทักษะทางปัญญา คือ ทักษะที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือทางสังคม เช่น ภูมิปัญญาไทยและศาสตร์พระราชา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะพหุปัญญา ทักษะข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการบูรณาการข้ามศาสตร์ สร้างสรรค์นวัตกรรม และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุคดิจิทัล

สรุป คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ เป็นผลลัพธ์ทางการศึกษาในการจัดการศึกษา แต่ระดับขั้นที่มีการสะสม ต่อเนื่อง และเชื่อมโยง จนเกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ นั่นคือ เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง คุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้จะตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลกได้

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัดการศึกษา

ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา

การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ให้มีความสำคัญกับการจัดการศึกษา ๒ ประการ (กศน., ๒๕๖๒) คือ

๑) สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาที่เป็นมาตรฐานการศึกษาเดียวกัน

๒) มาตรฐานการศึกษาจะทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด มาตรฐานการศึกษาจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ดังนั้นมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต้องรับรู้ เรียนรู้ และปฏิบัติตามความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และร่วมกันรับผิดชอบในผลของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นด้วย

ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีประโยชน์ดังนี้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, ๒๕๖๓)

๑. ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมาย นโยบายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ชัดเจน

๒. สามารถกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา

๓. ใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ การตรวจสอบ การนิเทศการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเข้มแข็ง

๔. มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา

๒.๑ มาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๑.๑ มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย

ตามแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ดังนี้

มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของเด็ก

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ การจัดการประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญแต่ละมาตรฐาน

โดยแต่ละมาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพเด็ก

- ๑.๑ มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้
- ๑.๒ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้
- ๑.๓ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ๑.๔ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

- ๒.๑ มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น
- ๒.๒ จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน
- ๒.๓ ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์
- ๒.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัยและเพียงพอ
- ๒.๕ ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์
- ๒.๖ มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

- ๓.๑ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ
- ๓.๒ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและปฏิบัติอย่างมีความสุข
- ๓.๓ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย
- ๓.๔ ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงและนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุง

การจัดประสบการณ์และพัฒนาการเด็ก

๒.๑.๒ มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

- ๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
- ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยแต่ละมาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

- ๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
 - ๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ
 - ๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา
 - ๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม
 - ๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

๖) มีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

๔) สุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

๒.๒ มาตรฐานการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

๒.๒.๑ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๑๔ ประเด็นพิจารณา ได้แก่

- มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของเด็ก
- มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ
- มาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของเด็ก

- ๑.๑ มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้
- ๑.๒ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้
- ๑.๓ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเองและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ๑.๔ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของเด็ก

ผลพัฒนาการเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

๑.๑ มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้ดี ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ปฏิบัติตนตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติดและระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย

๑.๒ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ เด็กกล้าแฉ่งแฉ่ง แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ อุดหนุนในการรอคอย ยอมรับและพอใจในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี มีความมั่นใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก ช่วยเหลือแบ่งปัน เคารพสิทธิ รู้หน้าที่รับผิดชอบ อุดหนุนอดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรมตามที่สถานศึกษากำหนด ซินชมและมีความสุขกับ ศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว

๑.๓ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเองและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เด็กช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีวินัยในตนเอง ประหยัดและพอเพียง มีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในและนอกห้องเรียน มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยิ้มทักทายและ มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น ยอมรับหรือเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ความคิด พฤติกรรม พื้นฐาน ครอบครัว เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ไขข้อขัดแย้ง โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

๑.๔ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ เด็กสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือ สงสัยและพยายามค้นหาคำตอบ อ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ ได้ สร้างสรรค์ผลงานตามความคิดและจินตนาการ เช่น งานศิลปะ การเคลื่อนไหว

ท่าทาง การเล่นอิสระ เป็นต้น และใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น แวนชยาย แม่เหล็ก กล้องดิจิทัล เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

- ๒.๑ มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น
- ๒.๒ จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน
- ๒.๓ ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์
- ๒.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัยและเพียงพอ
- ๒.๕ ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์
- ๒.๖ มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

สถานศึกษาดำเนินการบริหารและจัดการสถานศึกษาที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครูและบุคลากรด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ และด้านระบบประกันคุณภาพภายใน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๑ มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยสถานศึกษาออกแบบการจัดประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อมอย่างเป็นองค์รวมและเหมาะสมตามวัย เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของเด็กปกติ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น

๒.๒ จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน สถานศึกษาจัดครูให้เหมาะสมกับภารกิจการเรียนการสอน หรือจัดครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรมการศึกษาปฐมวัยอย่างพอเพียงกับชั้นเรียน

๒.๓ ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ พัฒนาคูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา มีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้ประสบการณ์สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรม มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและครอบครัว

๒.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ อย่างปลอดภัยและเพียงพอ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่คำนึงถึงความปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและกลุ่ม เล่นแบบร่วมมือร่วมใจ มีมุมประสบการณ์หลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้ เช่น ของเล่นหนังสือนิทาน สื่อจากธรรมชาติ สื่อสำหรับเด็กมุสลิม ปีนป่าย สื่อเทคโนโลยี สื่อเพื่อการสืบเสาะหาความรู้

๒.๕ ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์ สำหรับครู สถานศึกษาอำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุ และอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์และพัฒนาคู

๒.๖ มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและอัตลักษณ์ที่สถานศึกษากำหนด จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษา

กำหนดและดำเนินการตามแผน มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้หน่วยงานต้นสังกัด

มาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

๓.๑ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ

๓.๒ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและปฏิบัติอย่างมีความสุข

๓.๓ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย

๓.๔ ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงและนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาการเด็ก

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลและสร้างโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัส จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย มีการติดตามและประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ

๓.๑ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากกรณีศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกด้านทั้งด้านร่างกายด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

๓.๒ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่น และปฏิบัติอย่างมีความสุข ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลหลากหลายรูปแบบ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เด็กได้เลือกเล่น เรียนรู้ ลงมือ กระทำ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

๓.๓ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย ครูจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่ สำหรับมุมประสบการณ์ และการจัดกิจกรรม เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น ป้ายนิเทศ การดูแลต้นไม้ เป็นต้น ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ระยะเวลาความสนใจ และวิธีการเรียนรู้เด็ก เช่น กล้องดิจิทัล คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้กลุ่มย่อย สื่อของเล่นที่กระตุ้นให้คิดและหาคำตอบ เป็นต้น

๓.๔ ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง และนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็ก ครูประเมินพัฒนาการเด็กจากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายไม่ใช่แบบทดสอบวิเคราะห์ผลพัฒนาการเด็ก โดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและนำผลการประเมินที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็ก และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน
๒๑ ประเด็นพิจารณา ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ

๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและแก้ปัญหา

๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

๖) มีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

๔) สุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๑ ด้านคุณภาพผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการประกอบด้วย
ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้าง
นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมี
ความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นค่านิยมที่ดี
ตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบน
ความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณผู้เรียน
มีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนดในแต่ละ
ระดับชั้น

๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและแก้ปัญหาผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง

พิจารณาอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงาน ชิ้นงานผลผลิต

๔) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม

๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่างๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติหรือผลการทดสอบอื่นๆ

๖) มีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นการทำงานหรืองานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

๑) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

๒) มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

๓) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี

๔) มีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ผู้เรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์สังคมและแสดงออกอย่างเหมาะสมในแต่ละ ช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครูและ

บุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

๒.๑ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษาชัดเจน สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและของต้นสังกัดรวมทั้งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบทั้งในส่วนการวางแผน พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีระบบการนิเทศภายใน การนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย สถานศึกษาบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน เชื่อมโยงวิถีชีวิตจริงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย หมายรวมถึงการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มที่เรียนแบบควมรวมหรือกลุ่มที่เรียนร่วมด้วย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครูบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และมีความปลอดภัย

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดระบบการจัดหา การพัฒนาและการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ศิครูู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมิน

ผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริงมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะแสดงออก แสดงความคิดเห็น สรุปลองค์ความรู้นำเสนอผลงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

๓.๒ ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย

๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กรักครูรักเด็กและเด็กรักเด็ก เด็กรักที่จะเรียนรู้สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้

๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

๒.๓ มาตรฐานการอาชีวศึกษา

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๔ วรรคสองและพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๗ กำหนดให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษา พิจารณามาตรฐานการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ประกอบกับกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓ กำหนดให้สถานศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้ พิจารณามาตรฐาน การอาชีวศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและการฝึกอบรมวิชาชีพ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ ๒ การจัดการอาชีวศึกษา

มาตรฐานที่ ๓ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

การจัดการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะและการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

๑.๑ ดานความรู้

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ตามหลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียน หรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎีและหรือข้อเท็จจริง เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา

๑.๒ ดานทักษะและการประยุกต์ใช้

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีสุขภาพที่ดี

๑.๓ ดานคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดีภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ ๒ การจัดการอาชีวศึกษา

สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาและจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

๒.๑ ด้านหลักสูตรอาชีวศึกษา

สถานศึกษาใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สถานประกอบการ ตลาดแรงงาน มีการปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาใหม่ หรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาและมีจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้รับการพัฒนา อบรม อบรมระบบต่อเนื่อง เพื่อเป็นผู้นำนวัตกรรม จริยธรรมและความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งวัยเรียน และวัยทำงาน ตามหลักสูตร มาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษา แต่ละระดับการศึกษา ตามระเบียบหรือ ขอบบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนของแต่ละหลักสูตร ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแลให้ครูจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์

๒.๓ ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาบริหารจัดการบุคลากร สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน ศูนย์วิทยบริการ สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ครุภัณฑ์และ งบประมาณของสถานศึกษาที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

๒.๔ ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามนโยบายสำคัญที่ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลศึกษามอบหมาย โดยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน รวมทั้งการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

มาตรฐานที่ ๓ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีการจัดทำ นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

๓.๑ ด้านความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สถานศึกษามีการสร้างความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศในการจัดการศึกษา การจัดทรัพยากรทางการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การบริการทาง วิชาการและวิชาชีพโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนและคนในชุมชนสู่สังคม แห่งการเรียนรู้

๓.๒ ด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์งานวิจัย โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน หรือร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ ที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์และเผยแพร่สู่สาธารณชน

๒.๔ มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตามแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ฉบับลงวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องและมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๔.๑ มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๘ ประเด็น ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

๑.๒ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

๑.๓ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น

๑.๔ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการสร้างสรรค์งาน ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม

๑.๕ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

๑.๖ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีสุขภาพทางกาย และสุนทรียภาพ

๑.๗ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการอ่าน การเขียน

๑.๘ ผู้จบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานนำความรู้ ทักษะพื้นฐานที่ได้รับไปใช้หรือประยุกต์ใช้

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๔ ประเด็น ประกอบด้วย

๒.๑ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของผู้เรียนชุมชน ท้องถิ่น

๒.๒ สื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๓ ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๔ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๙ ประเด็น ประกอบด้วย

๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

- ๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ๓.๓ การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา
- ๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ
- ๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการด าเนินงานของสถานศึกษา
- ๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด
- ๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

หมายเหตุ มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้ง มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐาน การศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๔.๒ มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง

มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็นประกอบด้วย

๑.๑ ผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องมีความรู้ ความสามารถ และ/หรือทักษะ และ/หรือคุณธรรม เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

๑.๒ ผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ หรือประยุกต์ใช้บนฐาน ค่านิยมร่วมของสังคม

๑.๓ ผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่นำความรู้ไปใช้จนเห็นเป็นประจักษ์หรือตัวอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๕ ประเด็น ประกอบด้วย

๒.๑ หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องมีคุณภาพ

๒.๒ วิทยากรการศึกษาต่อเนื่อง มีความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ตรงตามหลักสูตร การศึกษาต่อเนื่อง

๒.๓ สื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๔ การวัดและประเมินผลผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง

๒.๕ การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่องที่มีคุณภาพ

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๔ ประเด็น ประกอบด้วย

๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓.๓ การพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา

๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ

- ๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- ๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด
- ๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

หมายเหตุ มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้ง มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐาน การศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๔.๓ มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ประกอบด้วย

- มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้รับบริการการศึกษาตามอัธยาศัย
- มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย
- มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้รับบริการการศึกษาตามอัธยาศัย

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๑ ประเด็น ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้รับบริการมีความรู้ หรือทักษะ หรือประสบการณ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ โครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๔ ประเด็น ประกอบด้วย

- ๒.๑ การกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒.๒ ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒.๓ สื่อ หรือนวัตกรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒.๔ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา จำนวน ๙ ประเด็น ประกอบด้วย

- ๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม
- ๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ๓.๓ การพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา
- ๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ
- ๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- ๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด
- ๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

หมายเหตุ มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้ง มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐาน การศึกษาตามอัธยาศัยแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๒.๕ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเริ่มงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ และได้ทรงงานอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลามากกว่า ๓๐ ปีมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากจบการศึกษา สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวและทำประโยชน์ให้แก่สังคมประเทศชาติเมื่องานพัฒนาได้ขยายกว้างขึ้น อีกทั้งมีผู้มาสนับสนุนมากขึ้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารฉบับแรกขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการทำงานพัฒนาจนถึงปัจจุบันได้ดำเนินการมาจนถึงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาและของทุกภาคส่วนที่สนับสนุนการพัฒนา และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนร่วมกันผลักดันการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ทั้งนี้สามารถปรับให้เหมาะกับบริบทและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแตกต่างกันไป (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๖๐)

การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาดำเนินการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการใช้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา ดังนั้นพื้นที่เป้าหมายยังคงเป็นโรงเรียน/สถานศึกษาทั้งในสังกัดของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติคือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ร.ต.ชด.) สังกัดของกระทรวงศึกษาธิการในบางพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร.ร. สพฐ.) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศคช.) ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในพื้นที่ภาคใต้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสังกัดของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารียังโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการต่อในโรงเรียนที่โอนจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปยังสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้เพื่อให้งานพัฒนาดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนผ่าน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๖๐)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) ที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ทุกแห่งและโรงเรียนเฉพาะกิจ อาทิ โรงเรียนเอกชนการกุศลอย่างโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการใช้แผนพัฒนาฯ นี้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของสถานศึกษาแต่ละแห่งและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ จัดทำขึ้นเป็นแผนระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) เพื่อเชื่อมต่องานพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งการปรับเปลี่ยน

ประเทศไปสู่ออสเตรเลีย ๔.๐ การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และสังคมดิจิทัล เพื่อให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้รับการเตรียมพร้อม สามารถก้าวไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริฉบับที่ ๕ นี้จึงได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๔) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก ดังนี้ (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๖๐)

วัตถุประสงค์

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) มีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

๑. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสมดุลในด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติภาคภูมิใจในความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

๒. เพื่อขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและโรงเรียนไปพร้อมๆ กัน

๓. เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ประกอบการ ชุมชน และสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ

เป้าหมายหลัก

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) การพัฒนาตามแผนฯ ประกอบด้วย ๘ เป้าหมายหลัก ๑๘ เป้าหมายย่อย ของการพัฒนา ดังนี้

เป้าหมายหลักที่ ๑ เสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา

ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย มุ่งเน้นพัฒนาปรับปรุงการบริการอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่เฉพาะที่ยังมีอัตราการตายของทารกและทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า ๒๕๐๐ กรัมสูงอยู่ ให้มีการดูแลเด็กปฐมวัยทุกช่วงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย โดยแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้มีการเชื่อมต่อของแต่ละช่วงอายุ ระหว่างบ้าน ศูนย์เด็กเล็ก ชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษา และยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

เป้าหมายหลักที่ ๒ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา

ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย มุ่งเน้นการทำงานเชิงรุก สำรวจและจัดตั้งสถานศึกษาในพื้นที่ที่ขาดโอกาส จัดกลุ่มโรงเรียน (Cluster) เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พัฒนาขีดความสามารถของครู

และโรงเรียนให้จัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ในส่วนของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์นอกจากการเสริมทางวิชาการแล้ว ยังเน้นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เข้าสู่การศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นตามความต้องการของประเทศ

เป้าหมายหลักที่ ๓ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม

ประกอบด้วย ๔ เป้าหมาย มุ่งเน้นการแก้ปัญหาวิกฤตเรื่องภาษาไทย พัฒนาครูผู้สอนให้สามารถใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพพื้นฐานของเด็กนักเรียนด้านภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ อื่น ๆ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การเตรียมความพร้อมสำหรับประชาคมอาเซียน และสนับสนุนผลักดันให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายหลักที่ ๔ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ

ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย ที่มุ่งเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้อาชีพการเกษตรอย่างครบวงจร และเป็นระบบ ตั้งแต่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จนถึงการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ และการจัดทำบัญชีพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสหกรณ์เพื่อให้การปลูกฝังลักษณะนิสัยและคุณธรรมจริยธรรมด้วยหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์สัมฤทธิ์ผล

เป้าหมายหลักที่ ๕ ปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกอบด้วย ๑ เป้าหมาย ที่มุ่งเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เห็นความงดงาม เกิดเป็นความปิติที่จะศึกษา เป็นความรัก ความผูกพัน ห่วงแหนในทรัพยากรของตน ร่วมในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยใช้ธรรมชาติเป็นอุปกรณ์การสอน

เป้าหมายหลักที่ ๖ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย

ประกอบด้วย ๑ เป้าหมายที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย โดยทำให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน

เป้าหมายหลักที่ ๗ ขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน

ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย มุ่งเน้นให้ชุมชนได้รับการพัฒนาโดยการขยายงานพัฒนาจากโรงเรียนเข้าไปในชุมชนผ่านทางเด็กนักเรียน ทั้งกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมสุขภาพและการพัฒนาสภาพแวดล้อมของบ้านและชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ การนำความรู้และทักษะทางวิชาชีพ การทำบัญชีการสหกรณ์มาใช้ในครอบครัวและชุมชน

เป้าหมายหลักที่ ๘ พัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้

ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนสามารถพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นนิทรรศการที่มีชีวิต เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน ครู นักเรียน หรือผู้สนใจมาศึกษาทดลองครูและเด็กนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร มีการจัดการความรู้และเผยแพร่ต่อไป

๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑ ฉบับลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการกำหนดเรื่อง “การประกันคุณภาพการศึกษา” โดยสรุปไว้ดังนี้

๑. นิยามของ “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

๒. นิยามของ “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.

๓. กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

๔. การกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๕. หลังจากได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาพร้อมกับประเด็นต่างๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ ซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่สำนักงาน (สมศ.) เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก

๖. สำนักงาน (สมศ.) จัดให้มีบุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน (สมศ.) ดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบ พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

๗. หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นๆ ต้องติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามผลการประเมินและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสถานศึกษาที่ได้จากสำนักงาน (สมศ.) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากกฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑ จะเห็นได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดระบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพอย่างแท้จริง โดยมีการกำหนดมาตรฐาน ประเด็นพิจารณา เกณฑ์และรายการประเมินแบบองค์รวม (Holistic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence Based) ยึดหลักการตัดสินระดับคุณภาพตามหลักการตัดสินโดยอาศัยความเชี่ยวชาญ (Expert Judgment) ของผู้ประเมิน และตรวจทานผลการประเมินโดยคณะกรรมการประเมินในระดับเดียวกัน (Peer Review) เป็นการปรับกระบวนการประกันการประเมินที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาบนพื้นฐานบริบทของสถานศึกษา โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, ๒๕๖๓)

ดังนั้น **กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑** จึงเป็นแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา และแนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปตาม กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑ เพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวาระหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา

ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา อ้างอิงจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๒๕๖๓)

มาตรฐานการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบการประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นจึงสามารถใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา คือ ทำให้สถานศึกษามีเกณฑ์การเปรียบเทียบที่เป็นมาตรฐานการศึกษาเดียวกัน ถึงแม้สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีสภาพบริบทหรือข้อจำกัดที่แตกต่างกัน และมาตรฐานการศึกษายังทำให้สถานศึกษามีเป้าหมายทิศทางในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน เป็นการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินความก้าวหน้า หรือประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อการตรวจสอบ ยืนยันผลการประเมินคุณภาพภายในจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการกระตุ้นการปฏิบัติงานในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานการศึกษายังเป็นการกำหนดความคาดหวังให้กับครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน สังคม และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพราะหากไม่มีมาตรฐานการศึกษา สาธารณชนก็จะไม่ทราบว่าสาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเป็นไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของสถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพการบริหารจัดการ ตลอดจนคุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีกิจกรรม โครงการที่ส่งเสริม สนับสนุน และเสนอต่อหน่วยงานโดยต้นสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงนโยบายของรัฐ และมาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชนและสังคมต่อไป

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่มีความต่อเนื่องเป็นวงจร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนหรือผู้รับบริการว่าจะได้รับการบริการ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่ปัจจัยป้อนในการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา และผลผลิต/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาภายใต้บริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ระบบการประกันคุณภาพจึงเป็นระบบที่ทำให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นการรวมสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนให้ประสานเป็นหนึ่งเดียว โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การวางแผนพัฒนาคุณภาพ การควบคุมคุณภาพและการปรับปรุงคุณภาพ และผลการปฏิบัติจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานหรือข้อกำหนดของการสร้างความพอใจให้กับผู้เรียน และการมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการทำกิจกรรม

หรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้โดยระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านการพัฒนาคุณภาพ เป็นองค์ประกอบของขั้นตอนการวางระบบการทำงานที่ใช้ หลักการร่วมมือรวมพลังเป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมกันทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่ กำหนดไว้ อีกทั้งมีการกำหนดกระบวนการควบคุม และการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลผลิต ตามที่กำหนดไว้และต้องบอกให้ได้ว่าการทำงานที่มีคุณภาพนั้นต้องมีลักษณะอย่างไร และผลงานที่มี คุณภาพต้องเป็นอย่างไร ต้องมีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานกับโครงการกิจกรรมใน แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และรวมทั้งสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปสู่อ การวางแผนและลงมือพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป ตลอดจนเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์คุณภาพ หรือมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ร่วมกันของสถานศึกษา มีการนำข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ของสถานศึกษา

๒. ด้านการติดตาม ตรวจสอบ เป็นองค์ประกอบของขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุม กำกับดูแล ติดตามตรวจสอบ ความก้าวหน้าการดำเนินงานของการปฏิบัติงานตาม แผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้ง เสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาว่าสถานศึกษาหรือ ผู้ปฏิบัติงานมีการดำเนินงานหรือจัดการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพหรือมาตรฐานที่ได้ตกลง ร่วมกันหรือไม่ หากการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้อง เข้าไปร่วมแก้ไข และร่วมการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานได้ ทันทีทันใด ไม่ปล่อยให้การดำเนินงานด าเนินต่อไป ทั้งนี้เพราะอาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อผล การดำเนินงานก็ได้ดังนั้น การติดตาม ตรวจสอบ ในขั้นตอนนี้จะต้องทำในทุกขั้นตอนของ การดำเนินงาน และต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาด

๓. ด้านการประเมินคุณภาพ เป็นองค์ประกอบของขั้นตอนการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในของสถานศึกษา ในรอบปีของการประเมิน โดยมีคณะผู้ประเมิน ได้รับฟังรายงาน และศึกษา รายงานผลการดำเนินงานเอกสาร และหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างละเอียด พร้อมทั้ง ได้ตรวจเยี่ยมพื้นที่จัดการศึกษาการวิจัย และการบริการวิชาการของสถานศึกษา ตลอดจนได้รับทราบ ข้อมูล ข่าวสารการดำเนินงานของสถานศึกษาจากผู้บริหาร ครู บุคลากรของสถานศึกษา ผู้เรียนหรือ ผู้รับบริการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยคณะกรรมการประเมินได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมิน ซึ่งจะต้องสามารถบ่งบอกได้ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาในกิจกรรมใด ที่ทำได้ดีเลิศ สมควรเผยแพร่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และมีปัจจัยอะไรบ้าง ที่ทำให้ผลการดำเนินงาน ประสบความสำเร็จ และในขณะเดียวกันก็ต้องสามารถบ่งบอกได้ว่ากิจกรรมหรือโครงการใดที่จะต้องมีการ พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น และจะต้องมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างที่เป็นรูปธรรม ที่บอกได้ว่าจะต้อง มีการพัฒนาอะไรและท ะอย่างไรร่าง ซึ่งจะทำ ให้สถานศึกษาทราบถึงระดับคุณภาพการด าเนินงาน ของสถานศึกษาแนวทางการพัฒนา ปรับปรุง ที่ต้องแก้ไข รวมถึงเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

จากองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเป็นวงจรการพัฒนาที่ต่อเนื่องโดย มีมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายและเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ โดยให้บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทางการทำงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

๔.๑ ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะนักวิจัย ชุมชน แกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการของชุมชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centered Development) และแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ (Problem –Learning Process)

การวิจัยเป็นเส้นทางของการเปิดความรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลง วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อความเข้าใจและพัฒนาสิ่งต่างๆ โดยการเปลี่ยนแปลง หัวใจสำคัญคือการเก็บรวบรวมข้อมูล การสะท้อนคิดที่นักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย (participant) ทำไปด้วยกัน ดังนั้นจึงเกิด ความเข้าใจและพัฒนาการปฏิบัติร่วมกันภายใต้สถานการณ์ที่ค้นพบด้วยตัวเอง กระบวนการสะท้อนคิดเป็นทิศทางที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ กระบวนการของวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ควรต้องมีการเสริมพลังอำนาจและนำไปสู่การให้ประชาชนรู้สึกอยู่เหนือการถูกควบคุมในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงเป็นรูปแบบของการทำความเข้าใจและปรับปรุงสถานการณ์เฉพาะที่พบว่ามีปัญหา หรือช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ นโยบายกับการปฏิบัติและการวิจัยกับการปฏิบัติงานจริง Stringer (๒๐๐๗) อ้างถึงใน อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และ พิมพิมล วงศ์ไชยา, (๒๕๖๐) กล่าวว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการกระทำ และวิธีการกระทำที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้ในวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้และการกระทำ เป็นสิ่งที่ไปด้วยกัน ดังนั้นวิจัยจะไม่แยกจากการปฏิบัตินอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความสามารถของทุกคนให้มีส่วนร่วม มีความเท่าเทียม ทุกคนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าเท่าเทียมกัน มีอิสระจากการถูกกดขี่และยกระดับคุณภาพชีวิตที่สามารถแสดงออกอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน

กมล สุดประเสริฐ (๒๕๔๐) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การวิจัย ค้นคว้าและหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์แบบเดิมๆ ต่างกันเพียงแต่ว่า PAR นั้น มีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาในการพัฒนาและเป็นการวิจัยที่เป็นการดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงาน

สุภางค์ จันทวานิช (๒๕๔๗) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือ “การปฏิบัติการ (Action)” ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation)” อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่งแล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย ซึ่งมีความหมายว่า เป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่

การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอน ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อยๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผนและกำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ นอกจากจะส่งผลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาของผลงานวิจัยและกระบวนการวิจัยในตัวของมันเองอีกด้วย และอีกทางหนึ่ง การวิจัยยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ซึ่งสามารถเป็นต้นนำของการพัฒนาไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

อุทัยทิพย์ เจ็ญวิวรรณ์กุล (๒๕๕๓) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาโดยประชาชน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้น วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ลงมือปฏิบัติและติดตามประเมินผล PAR จึงเป็นการวิจัยที่ช่วยให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตของเขาเอง โดยสร้างความรู้ใหม่ของตนเองขึ้นมา เพื่อใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่ตนเองเป็นอยู่

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมกันดำเนินการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตามสภาพความเป็นจริงของสังคมนั้น โดยประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกับนักวิจัยในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นระบุปัญหา หาทางแก้ปัญหา ดำเนินการ ช่วยให้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

๔.๒ เป้าหมายและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พันธ์ทิพย์ รามสุต (๒๕๔๐) กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลายประการ ประกอบด้วย

- ๑) ค้นหาความรู้พื้นบ้านที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย
- ๒) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม
- ๓) สร้างดุลยภาพระหว่างวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิชาการและความรู้พื้นบ้าน
- ๔) ยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันของภาวะสังคมเศรษฐกิจ

อรุณรุ่ง บุญธนนตพงศ์ (๒๕๔๙) กล่าวถึงเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ ดังต่อไปนี้

- ๑) ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นสามารถคิดวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในทางที่จะให้ความร่วมมือกันหรือมีส่วน

ร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน

๒) ประชาชนได้รับการแก้ไข้ปัญหา ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคนในชุมชน

๓) มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้ จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

๔) ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรม โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน

๔.๓ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้มุมมองในเรื่องขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (กมล สุตประเสริฐ, ๒๕๔๐; ชัชวาลย์ ทัดศิริช, ม.ป.ป.; สุภางค์ จันทวานิช, ๒๕๔๗; อมาวสี อัมพันศิริรัตน์และพิมพ์มล วงศ์ไชยา, ๒๕๖๐ และอุทัยทิพย์ เจียรวิวรรธน์กุล, ๒๕๕๓)

๑) ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase)

เป็นการเตรียมชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแก่นหลักของการวิจัยแบบนี้ โดยการดำเนินงานขั้นตอนนี้ มีจุดประสงค์เพื่อก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑.๑) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport) โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดีคือการปฏิบัติตัวของนักวิจัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งนี้ นักวิจัยควรร่วมกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ นักวิจัยสามารถทำความเข้าใจโลกทัศน์ของชาวบ้านได้ดีมากขึ้น ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อไปพบกับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย หรือเป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย มีการพูดคุยแนะนำตัวเองเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความต้องการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในกิจกรรมการวิจัย อันจะช่วยให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถทำการวิเคราะห์คาดหมายสภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินงานวิจัยที่อาจเกิดขึ้นและสามารถเตรียมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒) การสำรวจและศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมือง ผู้วิจัยมักจะใช้แบบสังเกต สมุดบันทึก และภาพถ่ายภาพ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการหรือจากองค์กรพัฒนาที่เกี่ยวข้อง หรืออาจใช้การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

๑.๓) คัดเลือกชุมชน (Selecting Community) การคัดเลือกชุมชนโดยยึดเอาประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข้เยียวยาโดยเร่งด่วน หรือบางกรณี การวิจัยมุ่งหมายกระทำต่อชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแข็งขัน เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบของการทำวิจัยและการพัฒนาให้กับชุมชนอื่นด้วยเช่นกัน

๑.๔) การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) ข้อมูลชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจกำหนดพื้นที่ดำเนินการ ข้อมูลดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่มีรอบด้าน สำหรับแหล่งข้อมูลในขั้นตอนนี้ อาจมาจากส่วนราชการ เอกชน ที่รวบรวมไว้แล้วหรือนักวิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเองโดยการสำรวจชุมชนก็ได้

๑.๕) การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ ขั้นนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของระยะก่อนการวิจัย โดยมุ่งหมายให้เกิดความพร้อมในการดำเนินการวิจัยในระยะถัดไปและก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี การเตรียมคนเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับชาวบ้านเพื่อเป็นแกนนำในการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกับนักพัฒนาและคณะผู้วิจัย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว มักจะมีการเตรียมคน ๓ กลุ่ม คือ *เตรียมคนในชุมชน* คณะนักวิจัยมักจะลงพื้นที่เพื่อจัดประชุมในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยกับกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและรวดเร็ว *เตรียมนักพัฒนา* ด้วยการประชุมร่วมกับนักพัฒนาซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนกลุ่มนี้หมายถึง ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอหรือพัฒนาการอำเภอประจำตำบล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น เช่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรพัฒนาภายนอกที่มีความสนใจศึกษาร่วมกัน กิจกรรมสำคัญของการดำเนินงานในขั้นตอนนี้คือการประสานความร่วมมือ การสร้างความเข้าใจในกรอบของการทำงานวิจัย และการหาหรือแนวทางพัฒนาชุมชน ซึ่งมักจะรวมถึงการประสานงานเรื่องการใช้สถานที่ดำเนินการประชุมด้วย และเตรียมนักวิจัย ด้วยการประชุมปรึกษากันเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย ส่วนการเตรียมเครือข่ายความร่วมมือนั้น นักวิจัยทำการประสานกับองค์กรภาครัฐและหรือองค์กรภาคเอกชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานวิจัย การเตรียมเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี

๒) ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)

เป็นขั้นตอนการลงมือดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) ในขั้นนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและการให้การศึกษากับชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยวิธีการจะใช้การอภิปรายถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคล เพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดโครงการต่อไป

๒.๒) การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) หลังการประเมินความต้องการของชุมชน การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายแนวทางแต่ชาวบ้านและนักวิจัยจะต้องพิจารณาร่วมกันว่าวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นตามบริบทหรือมีความเป็นไปได้ โดยชาวบ้านควรเข้ามามีบทบาทหลักมีส่วนร่วมและกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

๒.๓) การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase) กิจกรรมในช่วงนี้เป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเพื่อคัดเลือกโครงการและกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ ดังนั้นเพื่อความมั่นใจว่าโครงการที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโครงการและกิจการที่ต้องดำเนินการ ฉะนั้นขั้นตอนนี้ผู้วิจัยควรจะต้องใช้วิธีการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหา การกำหนด

โครงการ และกิจกรรมที่จะดำเนินการ

๒.๔) การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนที่สำคัญคือ เป็นการร่วมมือกันในการดำเนินโครงการตามที่ได้วางแผนไว้ระหว่างชาวบ้าน ผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัย โดยคำถามที่นักวิจัยจะต้องใช้ถามกันในกลุ่มหรือในคณะทำงานเพื่อการดำเนินการในขั้นนี้ประสบความสำเร็จตามมุ่งหวัง คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

๓) ระยะเวลาติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase)

เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการการวัดผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งหากโครงการมีสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง ส่วนมากนักวิจัยจะร่วมกับชาวบ้านที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไป นอกจากนี้ ระยะเวลาของการทำวิจัยและขั้นตอนของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้อาจมีความแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด หากแต่เป็นความเหมาะสมในบริบทของการดำเนินงานวิจัยที่อาจมีข้อจำกัดที่นักวิจัยจำเป็นต้องรวมกิจกรรมหลายกิจกรรมไว้ดำเนินการในคาบเวลาที่ใกล้เคียงกัน หรือเป็นความต้องการของชุมชนเองที่จะกระชับขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย เพื่อมิให้กระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยจะสั้นหรือยาว มีรายละเอียดมากหรือน้อยเพียงใดจึงอาจจะไม่ใช่สิ่งสำคัญ หากแต่การมุ่งตอบสนองความต้องการและข้อจำกัดของชุมชน รวมถึงการทำให้ชุมชนได้มองเห็นปัญหาของตนเอง เกิดความต้องการอย่างแท้จริงและมุ่งมั่นมีส่วนร่วมทั้งในการปฏิบัติงานวิจัยและการนำผลของการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้นนั่นเองถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่า

ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และกระตือรือร้นของฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะชาวบ้านไม่น้อยไปกว่าขั้นตอนก่อนหน้า การมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้างช่องทางการตรวจสอบงานวิจัยและการมีเครื่องมือประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง จะทำให้ทุกฝ่ายคาดหมายได้ว่าผลลัพธ์ของการวิจัยจะปรากฏออกมาสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาหรือสามารถใช้ได้กับการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด และเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลประโยชน์ในภาพรวม

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓) เพื่อดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๔) เพื่อประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๔. ประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

สามารถแสดงขั้นตอนดำเนินงานวิจัยได้ตามภาพ ดังนี้

ขั้นตอน ๑ ศึกษา	วัตถุประสงค์	เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช
	กิจกรรม PAR	นักวิจัยลงพื้นที่สร้างความสัมพันธ์ ชี้แจงเป้าหมายและร่วมศึกษาสภาพ ปัญหา อุปสรรคของสถานศึกษา
	เครื่องมือวิจัย	๑. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ๒. แบบบันทึก
	วิเคราะห์ผล	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	ผลลัพธ์	สภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคการทำมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดตาก

ขั้นตอน ๒ วางแผน	วัตถุประสงค์	เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช
	กิจกรรม PAR	๑. นักวิจัยวิเคราะห์เอกสารและออกแบบแนวมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ ๒. นักวิจัยและตัวแทนสถานศึกษาร่วมสร้างความเข้าใจและเป้าหมายของโครงการ ๓. นักวิจัยและตัวแทนสถานศึกษาร่วมวางแผนและพิจารณาแนวทางการดำเนินงาน
	เครื่องมือวิจัย	๑. เอกสารแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
	วิเคราะห์ผล	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	ผลลัพธ์	แนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอน ๓ ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	เพื่อดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช
	กิจกรรม PAR	๑. นักวิจัย ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ ตัวแทน สกศ. ร่วมประชุมชี้แจงและสนทนากลุ่ม (focus group) ทำ SWOT Analysis ทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและวิสัยทัศน์ กำหนดค่าเป้าหมาย ๒. สถานศึกษาจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ๓. นักวิจัยลงพื้นที่ให้คำปรึกษา ติดตาม ชี้แนะ สะท้อนผลและทำงานร่วมกับสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ลงพื้นที่จริงสถานศึกษาละ ๓ ครั้งและติดตามออนไลน์ตลอด ๓ เดือน
	เครื่องมือวิจัย	๑. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ๒. แบบบันทึก
	วิเคราะห์ผล	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	ผลลัพธ์	มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอน ๔ ถอด บทเรียน	วัตถุประสงค์	เพื่อประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช
	กิจกรรม PAR	นักวิจัย ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อถอดบทเรียนและประเมินผลด้วยเทคนิค Retrospective Technique
	เครื่องมือวิจัย	ประเด็นคำถามถอดบทเรียน ๔ ชุด
	วิเคราะห์ผล	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย
	ผลลัพธ์	ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การดำเนินโครงการและความต้องการในการพัฒนาต่อไป

ภาพ ๒ แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการดำเนินการ

นักวิจัยลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมประชุม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งข้อมูล

๑. เอกสาร หลักฐานมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑๒ แห่ง ได้แก่

สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตาก ประกอบด้วย

๑) โรงเรียนสรรพวิทยาคม

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

๒) โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว)

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

๓) โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงทวี มณีบุตร

สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)

๔) กศน.อำเภอแม่สอด

สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๕) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด)

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

๖) โรงเรียนเทศบาลมณีไพโรสถณ์ เทศบาลนครแม่สอด

สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครแม่สอด

สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

๑) โรงเรียนบ้านบางเตย (สพป.นครศรีธรรมราชเขต 1)

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

๒) โรงเรียนไตรภูมิวิทยา

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

๓) โรงเรียน ตชด. บ้านเขาวัง

สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)

๔) กศน.อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๕) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่อเรือ

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

๖) โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก

สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครเมือง
นครศรีธรรมราช

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi –Structured interview) เป็นประเด็นคำถามที่มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

๒. แบบบันทึก เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบบันทึกแบบอิสระ ใช้บันทึกข้อมูลหลักฐานที่สามารถสังเกตเห็นหรือพบจากการลงพื้นที่หรือระหว่างการสัมภาษณ์หรือหลักฐานที่พบจากเอกสารข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

๑.๒ กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์วิจัยที่ตั้งไว้ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

๑.๓ สร้างแบบสัมภาษณ์ในเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Question)

๑.๔ นำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

๑) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๑๐ ปี ขึ้นไป และ

๒) เป็นผู้ผลงานวิชาการด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยหรือการวัดและประเมินผล อย่างน้อย ๕ ผลงาน ขึ้นไป หรือ

๓) เป็นผู้ที่เป็นได้รับการยอมรับในด้านการศึกษาและการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหาด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งเป็นสูตรของโลวินเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli & Hambleton, ๑๙๗๗ อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, ๒๕๔๓)

วิธีการให้คะแนน

ให้ ๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ -๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาจริง

ผลการวิเคราะห์หาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ คนได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป แสดงว่าแบบสัมภาษณ์นี้ออกได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด

๑.๕ ทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (ดูภาคผนวก)

๒. แบบบันทึก

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบบันทึก

๒.๒ กำหนดหัวข้อการบันทึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่

(๑) สภาพการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

(๒) ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

(๓) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

(๔) ปัญหาอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๓ สร้างแบบบันทึกในเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบบันทึกแบบอิสระ (ดูภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมโดยนักวิจัยลงพื้นที่และใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) กับกลุ่มตัวอย่างและแบบบันทึก ข้อมูลที่พบเห็นหรือสังเกตได้เพิ่มเติมในระหว่างการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ของสถานศึกษา การลงพื้นที่เก็บข้อมูลสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือวิจัย คำนวณคะแนนของผู้เชี่ยวชาญด้วยค่า IOC : Index of Item Objective Congruence) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ตัวแปรและสมมติฐานการวิจัย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นแก่ผู้บริหารและตัวแทนครูในการวางแผนการดำเนินงานและการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำมาตราฐานการศึกษาชาติไปสู่การปฏิบัติและกระบวนการในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการวางแผนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เข้าร่วมโครงการที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑ มาออกแบบและสร้างเป็นแนวทางในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการทำกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้

๑. นักวิจัยศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัดที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

๒. นักวิจัยออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. นักวิจัยชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายของโครงการ และกิจกรรมโครงการแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง

๔. นักวิจัยนำเสนอแนวทางการดำเนินงานที่มีเนื้อหาและกิจกรรมการดำเนินงานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา รายละเอียดกิจกรรมและระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานร่วมกัน

๕. ปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมตามข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามข้อที่ ๔

๖. จัดทำแนวทางการดำเนินงานที่มีเนื้อหาและกิจกรรมฉบับสมบูรณ์

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๑๒ แห่ง จำนวน ๒๔ คน

เครื่องมือวิจัย

๑. แนวทางการดำเนินงานการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) เป็นประเด็นคำถามที่มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จะเป็นแนวทางการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

การสร้างเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

๑. แนวทางการดำเนินงานการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๑ ศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัด ดังนี้

๑) เอกสารการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติและเอกสารเผยแพร่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๒) เอกสารการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามต้นสังกัด และการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามต้นสังกัด

(๑) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

(๒) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

(๓) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)

(๔) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย

(๕) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

(๖) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

๓) กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาปี ๒๕๖๑

๔) เอกสารหลักฐานมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ทั้ง ๑๒ แห่ง

๕) เอกสารหลักฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งการประเมินผลงานตนเอง (SAR) และรายงานผลการประเมินจากภายนอกของของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทั้ง ๑๒ แห่ง

๑.๒ ออกแบบเนื้อหา กิจกรรม แผนการดำเนินงานและกำหนดการในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยและสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

นำข้อมูลจากข้อ ๑.๑ ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัด และการประกันคุณภาพการศึกษา มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ในขั้นตอนที่ ๑ ออกมาเป็นแนวทางการดำเนินงานและการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ นำเอกสารเนื้อหาและกิจกรรมที่ออกแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

- ๑) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านมาตรฐานการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๑๐ ปี ขึ้นไป และ
 - ๒) เป็นผู้ผลงานวิชาการด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพ การศึกษาหรือการวิจัยหรือการวัดและประเมินผล อย่างน้อย ๕ ผลงาน ขึ้นไป หรือ
 - ๓) เป็นผู้ที่เป็นได้รับการยอมรับในด้านการศึกษาและการวิจัย
- ๑.๕ ทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและ จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

๒. แบบสัมภาษณ์

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้าง เครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

๒.๒ กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิจัยที่ตั้งไว้ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

๒.๓ สร้างแบบสัมภาษณ์ในเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Question)

๒.๔ นำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้องและ ความตรงเชิงเนื้อหา

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

- ๑) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านมาตรฐานการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๑๐ ปี ขึ้นไป และ
- ๒) เป็นผู้ผลงานวิชาการด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพ การศึกษาหรือการวิจัยหรือการวัดและประเมินผล อย่างน้อย ๕ ผลงาน ขึ้นไป หรือ
- ๓) เป็นผู้ที่เป็นได้รับการยอมรับในด้านการศึกษาและการวิจัย

๒.๕ ทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและ จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (ดูภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนดังนี้

๑. นักวิจัยชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายของโครงการ และกิจกรรมโครงการ เบื้องต้นแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

๒. นักวิจัยนำเสนอแนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทน ครูจากสถานศึกษาร่วมพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi –Structured interview) ผ่านการนำเสนอและการสัมภาษณ์แบบออนไลน์ ดำเนินการในช่วงสองสัปดาห์แรกของเดือนกันยายน ๒๕๖๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการดำเนินการ

หลังจากนักวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแผนการดำเนินงานนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาแล้ว ได้ลงพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินการตามกิจกรรม ดังนี้

๑. จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และนักวิจัย

ลงพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓

ประเด็นประชุม ประกอบด้วย ๓ ประเด็น ได้แก่

๑) การวิเคราะห์ตนเองสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยเทคนิค SWOT Analysis

๒) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมาย

๓) การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

กิจกรรมการประชุม มีดังนี้

๑) ชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัด ค่าเป้าหมาย และการประกันคุณภาพของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก โดยคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและนักวิจัย

๒) ตัวแทนสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง แต่ละแห่งสนทนากลุ่ม (focus group)

๒.๑) เพื่อร่วมวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยการวิเคราะห์ SWOT ไปสู่ TOWS Matrix ของสถานศึกษาตนเอง ตามอัตลักษณ์และบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนประเด็นการพัฒนาอื่นๆ ตามความต้องการของสถานศึกษา

๒.๒) เพื่อตรวจสอบ ทบทวน และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและตั้งค่าเป้าหมาย

๒.๓) เพื่อทบทวนระบบและเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัด

๓) นักวิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดภารกิจและแนวทางปฏิบัติที่สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกลับไปพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาปฏิบัติหลังจากการประชุมและร่วมกันกำหนดวันลงพื้นที่ของนักวิจัย

๒. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของตนเองโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis นำไปสู่ ไปสู่ TOWS Matrix ของสถานศึกษา ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการค้นหาตัวตนตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

๓. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและวิสัยทัศน์ รวมทั้งกำหนดค่าเป้าหมายของตนเอง

๔. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง จัดทำหรือปรับแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการระยะยาว ๓ หรือ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

๕. นักวิจัยติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการวิเคราะห์ SWOT การทบทวนมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดค่าเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และรายละเอียดในการเขียนแผนปฏิบัติการระยะยาว ๓ หรือ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แล้วให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อให้สถานศึกษานำไปปรับปรุงแก้ไข และให้ข้อความรู้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ลงพื้นที่ เพื่อร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็น สะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การตั้งค่าเป้าหมาย การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และให้ข้อความรู้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

๖. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานสถานศึกษาของตนเอง แผนพัฒนาสถานศึกษาตลอดจนรายละเอียดในการเขียนโครงการ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๗. นักวิจัยติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และรายละเอียดในการเขียนแผนปฏิบัติการระยะยาว ๓ หรือ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ และการวางระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง แล้วให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อให้สถานศึกษานำไปปรับปรุงแก้ไข

ลงพื้นที่ เพื่อร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็น สะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

แหล่งข้อมูล ได้แก่

ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช จากสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และศึกษานิเทศก์ จำนวน ๑๕๐ คน

เครื่องมือวิจัย

๑. เอกสารคู่มือแนวทางและกิจกรรมการจัดทำมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๒. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นประเด็นคำถามสำหรับติดตามผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓. แบบบันทึกผลการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๔. แบบบันทึกผลการดำเนินงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

๑.๒ กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์วิจัยที่ตั้งไว้ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

๑.๓ สร้างแบบสัมภาษณ์ในเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Question)

๑.๔ นำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

๑) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๑๐ ปี ขึ้นไป และ

๒) เป็นผู้ผลงานวิชาการด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยหรือการวัดและประเมินผล อย่างน้อย ๕ ผลงาน ขึ้นไป หรือ

๓) เป็นผู้ที่เป็นได้รับการยอมรับในด้านการศึกษาและการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหาด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งเป็นสูตรของโลวินเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli & Hambleton, ๑๙๗๗ อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, ๒๕๔๓)

วิธีการให้คะแนน

ให้ ๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ -๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาจริง

ผลการวิเคราะห์หาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ คนได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป แสดงว่าแบบสัมภาษณ์นี้ออกได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด

๑.๕ ทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (ดูภาคผนวก)

๒. แบบบันทึกผลการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบบันทึก

๒.๒ กำหนดหัวข้อการบันทึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่

(๑) ผลการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๒) ผลการดำเนินงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๓ สร้างแบบบันทึกในเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบบันทึกแบบอิสระ (ดูภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. จัดประชุมชี้แจงและสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยใช้เอกสารคู่มือแนวทางและกิจกรรมการจัดทำมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ลงพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓

๒. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ลงมือดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของตนเองโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและวิสัยทัศน์ กำหนดค่าเป้าหมาย แล้วจัดทำหรือปรับแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการระยะยาว ๓ หรือ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ในระหว่างช่วงเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม ๒๕๖๓

๓. นักวิจัยลงพื้นที่เพื่อร่วมกำกับ ติดตามประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็น สะท้อนผล และให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การตั้งค่าเป้าหมาย การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นประเด็นคำถามสำหรับติดตามผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแบบบันทึกผลการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง

ลงพื้นที่ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

๔. สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานสถานศึกษาของตนเอง แผนพัฒนาสถานศึกษาตลอดจนรายละเอียดในการเขียนโครงการ และพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน

๕. นักวิจัยลงพื้นที่พื้นที่เพื่อร่วมกำกับ ติดตามประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็น สะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นประเด็นคำถามสำหรับติดตามผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแบบบันทึกผลการดำเนินงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง

ลงพื้นที่ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือวิจัย คำนวณคะแนนของผู้เชี่ยวชาญด้วยค่า IOC : Index of Item Objective Congruence) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ ตัวแปรและสมมติฐานการวิจัย

Σx	แทน	ผลรวมของคะแนน
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ ๔ ประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการดำเนินการ

ในการประเมินผลการดำเนินงานในครั้งนั้นนักวิจัยใช้เทคนิคการถอดบทเรียนด้วยเทคนิค Retrospective Technique เพื่อสะท้อนผลการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินกิจกรรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีจำนวนทั้งหมด ๔ กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมจะใช้ชุดคำถามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้สนทนาและสะท้อนผลการทำงานร่วมกัน

แหล่งข้อมูล ได้แก่

ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช จากสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และศึกษานิเทศก์ จำนวน ๑๕๐ คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยสำหรับเก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้คือ ประเด็นคำถาม สำหรับถอดบทเรียนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชและการประเมินผลการเข้าร่วมโครงการของสถานศึกษา (แบบภาคผนวก) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม ๔ ชุด (ยุทธดนัย สดาหล้า, ๒๕๕๐) ดังนี้

คำถามชุดที่ ๑ เตรียมความพร้อมทรวงจำและข้อมูล

วัตถุประสงค์: เพื่อทบทวนสิ่งที่ได้ทำลงไปและสะท้อนภาพที่เกิดขึ้นการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

คำถามชุดที่ ๒ ค้นหาความสำเร็จที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์: เพื่อวิเคราะห์ แยกแยะให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจริงทั้งด้านบริหารการจัดการและผลงานมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้น

คำถามชุดที่ ๓ ค้นหาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ

วัตถุประสงค์: เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

คำถามชุดที่ ๔ ค้นหา “บทเรียน” จากการทำงาน

วัตถุประสงค์: ๑) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์บทเรียนและผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานและเข้าร่วมโครงการฯ

๒) เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโครงการฯ และคณะทำงาน

การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียน มีการดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการถอดบทเรียนและตั้งประเด็นคำถาม

๒. กำหนดประเด็นคำถามเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ซึ่งจะใช้สนทนากลุ่มและถอดบทเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

๓. สร้างประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียนด้วยเทคนิค Retrospective Technique ประกอบด้วยชุดคำถาม ๔ ชุด

๔. นำประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

๑) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๑๐ ปี ขึ้นไป และ

๒) เป็นผู้ผลงานวิชาการด้านมาตรฐานการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการวิจัยหรือการวัดและประเมินผล อย่างน้อย ๕ ผลงาน ขึ้นไป หรือ

๓) เป็นผู้ที่เป็นได้รับการยอมรับในด้านการศึกษาและการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหาด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งเป็นสูตรของโลวินเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli & Hambleton, ๑๙๗๗ อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, ๒๕๔๓)

วิธีการให้คะแนน

ให้ ๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหาจริง

ให้ -๑ ถ้าแน่ใจว่าประเด็นข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาจริง

ผลการวิเคราะห์หาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ คนได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป แสดงว่าประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียนนี้ออกได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด

๕. ทำการปรับปรุงและแก้ไขประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำประเด็นคำถามสำหรับถอดบทเรียนฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อถอดบทเรียนด้วยเทคนิค Retrospective Technique โดยใช้ชุดประเด็นคำถาม ๔ ชุด ดำเนินการถอดบทเรียนของสถานศึกษาในรูปแบบการจัดประชุมในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดตาก โดยให้ตัวแทนผู้บริหารและตัวแทนคณะครูเข้ากลุ่มตามสถานศึกษาของตนเอง กลุ่มละ ๑๐ - ๑๕ คน แล้วทำการสนทนาร่วมกัน ๔ กิจกรรม โดยใช้ชุดประเด็นคำถาม ๔ ชุด และบันทึกผลคำตอบของกลุ่มตนเองลงในกระดาษที่จัดเตรียมไว้

การดำเนินการถอดบทเรียนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และจังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือวิจัย คำนวณคะแนนของผู้เชี่ยวชาญด้วยค่า IOC : Index of Item Objective Congruence) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ ตัวแปรและสมมติฐานการวิจัย
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๒ ผลการสร้างความรู้ความเข้าใจและวางแผนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๓ ผลการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๔ ผลการประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดตาก

มีสถานศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่ในจังหวัดตาก ประกอบด้วย สถานศึกษา จำนวน ๖ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเรียนสรรพวิทยาคม
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพม.เขต 38)
๒. โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว)
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
๓. โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงทิว มณีบุตร
สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
๔. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สอด
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๕. วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด)
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๖. โรงเรียนเทศบาลมณีไพโรสณฑ์ เทศบาลนครแม่สอด
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครแม่สอด

จังหวัดนครศรีธรรมราช

มีสถานศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย สถานศึกษา จำนวน ๖ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเรียนบ้านบางเตย
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพป. นครศรีธรรมราชเขต ๑)

๒. โรงเรียนไตรภูมิวิทยา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
๓. โรงเรียน ตชด. บ้านเขาวัง (ตชด. ๔๒)
สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
๔. ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๕. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๖. โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

จากผลการศึกษาสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทั้ง ๑๒ แห่ง นักวิจัยได้สรุปสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ดังนี้

สภาพการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๑. การดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

พบว่า สถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า ว่ามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การกำหนดมาตรฐานของ สถานศึกษาเป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ สำหรับกระบวนการในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาได้ดำเนินการ โดยกำหนดมาตรฐานตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ครอบคลุมคุณภาพที่สำคัญ ๓ ด้าน คือ ด้านผู้เรียน/ผู้รับบริการ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และ ด้านการจัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. การกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา

สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา แต่เป็นการกำหนดโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการกำหนดค่าเป้าหมาย โดยมีได้กำหนดจากการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณา และมีได้กำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

๓. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาทุกแห่ง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งแผนระยะยาว ๓ - ๕ ปีและแผนปฏิบัติการประจำปี แต่มีบางแห่งที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีไม่เป็นปัจจุบัน จึงเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ เมื่อศึกษาในรายละเอียด จะพบว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานั้น สถานศึกษาส่วนหนึ่ง (๕ ใน ๑๒ แห่ง) ยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ของโรงเรียน ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่วนในแผนปฏิบัติการประจำปีนั้น ได้พบว่า การบรรจุโครงการลงในแผนของโรงเรียนส่วนใหญ่ (๗ ใน ๑๒ แห่ง) ยังเป็นโครงการเดิมๆ ที่เคยทำมาเป็นประจำทุกปี ไม่มีโครงการใหม่เพิ่มเติม หรือถ้ามีก็น้อย

มากและในการบรรจุโครงการลงไปก็ยังไม่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานชาติ ตามคำสำคัญ คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์ พลเมืองที่เข้มแข็ง แต่มีโครงการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมและคุณธรรมที่เป็นลักษณะนิสัยและคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงามบางด้าน อาทิ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ส่วนความเพียรอันบริสุทธิ์ ความเท่าเทียมและความเสมอภาคยังไม่ปรากฏ

นอกจากนี้ ข้อมูลสำคัญที่พบจากการรวบรวมข้อมูลจากแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังเขียนโครงการได้ไม่ถูกต้องตามหลักการที่สำคัญ คือ การเขียนวัตถุประสงค์ของโครงการ ยังไม่ชัดเจนและยังไม่สามารถนำเสนอให้เห็นว่าโครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร วิธีดำเนินโครงการ ยังขาดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน การประเมินโครงการไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการและสิ่งที่ประเมินเครื่องมือไม่ตรงกับสิ่งที่ประเมิน เป็นต้น

๔. สภาพการนำแผนไปปฏิบัติ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีการนำแผนไปปฏิบัติจริงและนำเสนอหลักฐานร่องรอยในการดำเนินงานตามแผนและให้ข้อมูลว่ามีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงาน ดำเนินการครบถ้วนตามวงจร PDCA ทั้งนี้มีสถานศึกษาส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่าโรงเรียนมีการดำเนินการตามแผน แต่บางโครงการก็ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา และมีการเปลี่ยนแปลง/ปรับปรุง โครงการบ้าง สำหรับการจัดเก็บหลักฐานร่องรอยในการประเมินผลโครงการส่วนใหญ่ยังเก็บได้ไม่ครบถ้วน

สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๑. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๑.๑ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง สถานศึกษาส่วนใหญ่ มีการดำเนินเนินการประเมินคุณภาพภายในและจัดทำ รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ทุกปีการศึกษา ยกเว้นโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนที่ยังไม่มีรายการการประเมินตนเองของปีการศึกษาที่ผ่านมา

๑.๒ ผลการประเมินคุณภาพภายในของตนเอง พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในระดับที่สูงเกินสภาพที่เป็นจริงและไม่สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอก ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลการประเมินของสถานศึกษาบางแห่ง มีผลการประเมินตนเอง ว่าจัดการศึกษาในระดับดีเลิศหรือดีเยี่ยม แต่ในขณะที่ผลการประเมินภายนอกรอบที่ ๓ กลับไม่ผ่านและไม่ได้รับการรับรองคุณภาพในรอบที่ ๓

๑.๓ การจัดเก็บหลักฐานร่องรอย / เอกสาร เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดเก็บเอกสารและหลักฐานร่องรอย เพื่อรับการประเมินจากภายในและภายนอก โดยจัดทำเป็นแฟ้ม ตามมาตรฐานการศึกษาทั้ง ๓ ด้าน และมีรายละเอียดข้อมูลตามประเด็นย่อยในแต่ละมาตรฐาน แต่ยังมีสถานศึกษาใดที่พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารเป็นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการประกันคุณภาพ

๒. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๐ แห่ง จากทั้งหมด ๑๒ แห่ง ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ ๔ ได้รับเพียงการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ ๓ ซึ่งผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบที่ ๓ ของ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินคุณภาพใน

ภาพรวมในระดับ ดี และ ดีมาก ทั้งนี้มีสถานศึกษาจำนวน ๒ แห่ง ที่ไม่ผ่านการรับรองจาก สมศ. ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

๑. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้การจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดทำตามที่หน่วยงานต้นสังกัด กำหนดมาให้ โดยที่ผู้บริหารและครูยังไม่เข้าใจว่าการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น ควรมีความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติและไม่สามารถที่จะกำหนดค่าเป้าหมายในการดำเนินงานของแต่ละมาตรฐานได้อย่างท้าทายและอย่างสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

๒. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพอย่างแท้จริง ทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกันคุณภาพและยังทำงานแยกส่วนระหว่างการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพสถานศึกษา

๓. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๔. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ยังไม่เคยรับรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับ มาตรฐานการศึกษาชาติ จึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาชาติและยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ

๕. สถานศึกษาบางแห่ง ขาดการได้รับการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาชาติและการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากเป็นสถานศึกษาของเอกชน จึงได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาครูในด้านต่างๆ รวมทั้ง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจากหน่วยงานต้นสังกัดน้อยมาก

๖. หน่วยงานต้นสังกัด ยังมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการกำหนดเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการให้แก่บุคลากรในสังกัดได้ไม่ทั่วถึง

๗. หน่วยงานต้นสังกัดบางหน่วยงาน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง แต่เป็นหน่วยงานที่เข้ามาจัดการศึกษาเพื่อสนองพระราชดำริ ฯ เพื่อจัดการศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาส ในพื้นที่ต่างๆ อาทิ โรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน

ตอนที่ ๒ ผลการสร้างความรู้ความเข้าใจและวางแผนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๑ ผลการสร้างความรู้ความเข้าใจและวางแผนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยนักวิจัยได้ชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายของโครงการ และกิจกรรมการดำเนินโครงการแบบวิจัยแบบมีส่วนร่วม แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง จำนวน ๒๔ คน ผ่านการประชุมชี้แจงแบบออนไลน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษาทุกแห่ง มีความรู้ความเข้าใจและเป้าหมายของโครงการ วิธีการดำเนินกิจกรรมพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและนักวิจัย และสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจประสานงานกับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการนี้ได้

๒.๒ แนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื้อหาและกิจกรรมการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สร้างและผ่านการพิจารณาร่วมกันจากนักวิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูจากสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีดังนี้

แนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ชั้นเตรียมความพร้อม

ศึกษาและสร้างความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปี ๒๕๖๑

“ตีความมาตรฐานการศึกษาชาติว่าเน้นสร้างคุณลักษณะผู้เรียน”

สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษาควรศึกษาถึงเป้าหมายและรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปี ๒๕๖๑ ให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ **“เน้นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดการศึกษาในทุกช่วงวัยและทุกระดับการศึกษา”** ให้มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน ได้แก่

๑) *ผู้เรียนรู้* เป็นผู้ที่มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ก้าวทันโลก ดิจิทัลและโลกอนาคต มีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ด้านต่างๆ อย่างมีสุนทรียะ รักษาและใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตที่ใช้ในการสร้างงานบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒) *ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม* เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาด ดิจิทัล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เป็นการสร้างโอกาส เพิ่มมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

๓) *ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง* เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึก เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนฐานของประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม และเสมอภาคเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

ซึ่งคุณลักษณะของผู้เรียนทั้ง ๓ ด้านนี้ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้อง อารงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนเอง

สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้เกิดคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการ พร้อมทั้งมีค่านิยมร่วมและคุณธรรมตามกำหนดไว้ แต่ทว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาชาตินี้จักมีความแตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่นและบริบทของสถานศึกษา และต้องสอดคล้องกับมาตรฐานของต้นสังกัดอีกด้วย ส่งผลให้สถานศึกษาต้องพิจารณาตัวตนและบริบท

สิ่งสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจได้ง่ายต่อสถานศึกษา คือ คุณลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง ตามที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะคนดี และคุณลักษณะของผู้เรียน ผ่านทางกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะต่างๆ ของผู้สอนและสถาบันการศึกษา โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจและตีความมาตรฐานการศึกษาชาติตามแต่ละคุณลักษณะ ว่าสถานศึกษาของตนเองจะพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างไร ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง แล้วจึงนำไปจัดทำเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ เป้าหมาย แผนปฏิบัติการ โครงการ ของสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งการพัฒนาแบบระยะสั้นหรือระยะยาวที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกัน

๒. ขั้นตอนกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีแนวดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา

“ค้นหาตัวตน รู้จักตนเอง”

สถานศึกษาทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของตน เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง ด้วยการศึกษาระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของสถานศึกษาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ตามอัตลักษณ์และบริบทของ

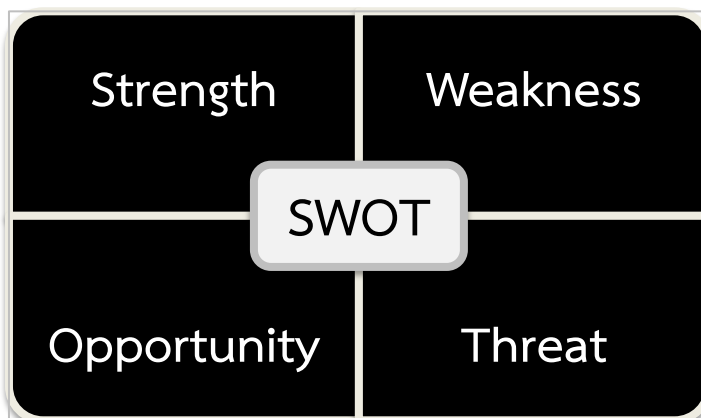
สถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนพิจารณาประเด็นที่สถานศึกษาต้องการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาต้นสังกัด นโยบายและเป้าหมายการพัฒนาอื่นๆ ตามความต้องการของสถานศึกษา

ในขั้นตอนนี้สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาตน โดยวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดเป็น “จุดแข็งและจุดอ่อน (Strength-Weakness)” และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาตน โดยตรวจสอบและประเมินว่าปัจจัยต่างๆ ภายนอกสถานศึกษาตนปัจจัยใดเป็น “โอกาสและอุปสรรค (Opportunity-Threat)” ที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในทางบวกและทางลบ หรืออาจใช้การตั้งคำถามว่า “ปัจจุบันสถานศึกษาของเราตกอยู่ในสถานการณ์อย่างไรบ้าง”

วิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ใช้วางแผนหรือตัดสินใจในการดำเนินงานในอนาคต หลักการของ SWOT Analysis ที่นิยมใช้กันในการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Environment) จุดแข็งและจุดอ่อน คือ McKinsey ๗S ประกอบด้วย การพิจารณา โครงสร้างองค์กร (Structure) ระบบการปฏิบัติงาน (System) บุคลากร (Staff) ความสามารถบุคลากร (Skill) ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategy) รูปแบบการบริหาร (Style) วัฒนธรรม/ค่านิยมร่วมในการปฏิบัติงาน (Share Values) และ ประเด็นอื่นๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่สถานศึกษาเห็นตรงกันว่าเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สภาพของโรงเรียน ผู้สอน ผู้เรียน และผลงานที่เกิดขึ้นต่างๆ ของสถาบันการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ หลักในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Environment) โอกาสและอุปสรรค ใช้หลัก C – PEST คือ ลูกค้า (Customer) สถานการณ์ทางการเมือง(Political) สภาพเศรษฐกิจ (Economic) สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพสังคม(Social) และเทคโนโลยี (Technological) และ ประเด็นอื่นๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่สถานศึกษาเห็นตรงกันว่าเป็น โอกาสและอุปสรรค ของสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา การดำเนินงานของบุคลากร เป็นต้น

หลังจากวิเคราะห์ SWOT Analysis สถานศึกษานำผลการวิเคราะห์มานำเสนอ ส่งผลให้ผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษา และที่สำคัญคือ ทำให้ทราบตัวตนของตนเอง ว่าอยู่ในจุดใด มีจุดเด่นที่เป็นจุดแข็งใด มีจุดอ่อนใดบ้างที่ต้องพัฒนา มีโอกาสใดที่ส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษา และมีอุปสรรคใดที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษา

ภาพ ๓ วิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ผลของการทำ SWOT Analysis จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาของตนเองที่สอดคล้องตามบริบทความเป็นจริงของสถานศึกษานั้นๆ และมาตรฐานที่เกิดขึ้นจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความเป็นจริง ความต้องการ สภาพและบริบทที่ล้อมรอบนั่นเอง ซึ่งจะสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ ปี ๒๕๖๑ เป็นมาตรฐานที่ใช้ในปัจจุบันนี้ที่เน้นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา ๓ ประการ พร้อมทั้งเกิดค่านิยมร่วมและคุณธรรมในตัวผู้เรียนที่เกิดจากการจัดการศึกษาในทุกช่วงวัย และทุกระดับการศึกษา แตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่นและบริบทของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องวิเคราะห์ตนเอง และรู้จักตนเองตามความเป็นจริงตามบริบทท้องถิ่นและตามบริบทความเป็นจริงนั้น จึงจะสามารถจัดดำเนินการจัดการศึกษาได้เหมาะสมกับตนเองและสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้สัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาของชาติ นำไปสู่การกำหนดค่าเป้าหมายของความสำเร็จได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

เทคนิคสู่ความสำเร็จ

๑. ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาตัวตนด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะผู้บริหาร คณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะผู้บริหารและคณะครูจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญและได้รับประโยชน์อย่างยิ่งจากการทำการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๒. ผู้เข้าร่วมการวิเคราะห์ SWOT Analysis ต้องมีความเข้าใจกระบวนการ SWOT และสามารถแยกแยะการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ได้อย่างถูกต้อง

๓. การค้นหาและรับรู้ตัวตนที่แท้จริงตามบริบทของสถานศึกษา เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ต้องการตามเป้าหมายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติที่ต้องการให้สถานศึกษาจัดทำมาตรฐานการศึกษาที่เป็นไปตามบริบทความเป็นจริงที่มีความแตกต่างกันแต่ละที่ การวิเคราะห์ SWOT Analysis จึงเป็นวิธีการที่สถานศึกษาควรนำไปปฏิบัติ

๒.๒ ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

“ตีความมาตรฐานการศึกษาต้นสังกัดให้แตกฉาน”

สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษาควรศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด

นอกเหนือจากมาตรฐานต้นสังกัดที่สถานศึกษาต้องเรียนรู้สร้างความเข้าใจแล้ว สถานศึกษาบางแห่งอาจยังต้องยึดนโยบายของต้นสังกัดที่เพิ่มเติมขึ้นมา เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาทิเช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ที่มีลักษณะเฉพาะตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารหรือติดชายแดน ซึ่งโรงเรียน ตชด. ทุกแห่งจะต้องดำเนินการจัดการสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังต้องยึดแนวทางจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ จัดทำขึ้นเป็นแผนระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) เพื่อเชื่อมต่อกับพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ทั้งการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และสังคมดิจิทัล อีกด้วย

มาตรฐานการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัดการศึกษา จึงมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสังกัด ดังนี้

๒.๒.๑ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานนี้ใช้สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระทรวงมหาดไทย และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย

มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๑๔ ประเด็นพิจารณา ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพเด็ก

๑.๑ มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้

๑.๒ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้

๑.๓ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

๑.๔ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

๒.๑ มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

๒.๒ จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน

๒.๓ ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์

๒.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัยและเพียงพอ

๒.๕ ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน การจัดประสบการณ์

๒.๖ มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ ๓ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

๓.๑ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ

๓.๒ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและปฏิบัติอย่างมีความสุข

๓.๓ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย

๓.๔ ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงและนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาการเด็ก

(๒) มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๑๓ ประเด็นพิจารณา ได้แก่

- มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน
- ๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
 - ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ
- ๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน
 - ๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา
 - ๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย
 - ๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ
 - ๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
 - ๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้
- มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้
 - ๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - ๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
 - ๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
 - ๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
- ๒.๒.๒ มาตรฐานการอาชีวศึกษา**
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และการฝึกอบรมวิชาชีพ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐาน ๙ ประเด็นการประเมิน ได้แก่
- มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์
- ๑.๑ ดานความรู้
 - ๑.๒ ดานทักษะและการประยุกต์ใช้
 - ๑.๓ ดานคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- มาตรฐานที่ ๒ การจัดการอาชีวศึกษา
- ๒.๑ ดานหลักสูตรอาชีวศึกษา
 - ๒.๒ ดานการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา
 - ๒.๓ ดานการบริหารจัดการ
 - ๒.๔ ดานการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
- มาตรฐานที่ ๓ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ๓.๑ ดานความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
 - ๓.๒ ดานนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

๒.๒.๓ มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องและมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๒๑ ประเด็นพิจารณา ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๑ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

๑.๒ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

๑.๓ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น

๑.๔ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการสร้างสรรค์งาน ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม

๑.๕ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

๑.๖ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีสุขภาพทางกาย และสุนทรียภาพ

๑.๗ ผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการอ่าน การเขียน

๑.๘ ผู้จบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานนำความรู้ ทักษะพื้นฐานที่ได้รับไปใช้หรือประยุกต์ใช้

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๑ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น

๒.๒ สื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๓ ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๔ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓.๓ การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา

๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ

๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด

๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

(๒) มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง

มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๑๗ ประเด็นพิจารณา ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง

๑.๑ ผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องมีความรู้ ความสามารถ และ หรือทักษะ และหรือคุณธรรมเป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

๑.๒ ผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ หรือประยุกต์ใช้บนฐานค่านิยมร่วมของสังคม

๑.๓ ผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่นำความรู้ไปใช้จนเห็นเป็นประจักษ์หรือตัวอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง

๒.๑ หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องมีคุณภาพ

๒.๒ วิทยากรการศึกษาต่อเนื่อง มีความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ตรงตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

๒.๓ สื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๔ การวัดและประเมินผลผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง

๒.๕ การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่องที่มีคุณภาพ

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓.๓ การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา

๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ

๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด

๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

(๓) มาตรฐานการศึกษาตามอัยาศัย

มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ๑๔ ประเด็นพิจารณา ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้รับบริการการศึกษาตามอัยาศัย

๑.๑ ผู้รับบริการมีความรู้ หรือทักษะ หรือประสบการณ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ กิจกรรมการศึกษาตามอัยาศัย

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการจัดการศึกษาตามอัยาศัย

๒.๑ การกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัยาศัย

๒.๒ ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัยาศัย

๒.๓ สื่อ หรือนวัตกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามอัยาศัย

๒.๔ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาตามอัยาศัย

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

๓.๑ การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓.๓ การพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา

- ๓.๔ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ
- ๓.๕ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- ๓.๖ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่กำหนด
- ๓.๗ การส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ๓.๘ การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ๓.๙ การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษา

หมายเหตุ มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้ง มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐาน การศึกษาตามอัธยาศัยแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) สำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดน (ตชด.) ประกอบด้วย ๘ เป้าหมายหลัก ๑๘ เป้าหมายย่อย ดังนี้

เป้าหมายหลักที่ ๑ เสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา

เป้าหมายหลักที่ ๒ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา

เป้าหมายหลักที่ ๓ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม

เป้าหมายหลักที่ ๔ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ

เป้าหมายหลักที่ ๕ ปลุกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายหลักที่ ๖ เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอด วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย

เป้าหมายหลักที่ ๗ ขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน

เป้าหมายหลักที่ ๘ พัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้

๒.๓ วิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“สร้างมาตรฐานการศึกษาตามตัวตน”

เป็นการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาพิจารณารายละเอียดของแต่ละมาตรฐาน อาจจะทำเพิ่มเติม เป็นมาตรฐานหรือประเด็นย่อยในแต่ละประเด็นพิจารณาเพื่อกำหนดเป็น ค่ามาตรฐาน

สถานศึกษาพิจารณารายละเอียดของแต่ละมาตรฐานอาจจะทำเพิ่มเติมเป็นมาตรฐาน หรือประเด็นย่อยในแต่ละประเด็นพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นค่ามาตรฐาน

แม้ว่ามาตรฐานจากต้นสังกัด ได้มีการอธิบายที่มาและผ่านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับ มาตรฐานการศึกษาชาติมาแล้วก็ตาม สถานศึกษาสามารถพิจารณาประเด็นย่อยและกำหนดเป็น มาตรฐานเพิ่มเติมจากมาตรฐานของต้นสังกัดได้ โดยประเด็นย่อยนั้นจะมาจากนโยบายที่สถานศึกษา ต้องดำเนินการจัดการศึกษาด้วย อาทิเช่น

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) และโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) มีการดำเนินการตาม แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้มีเป้าหมายการปฏิบัติงานเพิ่มเติมอีก ๘ เป้าหมาย

หลัก ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและต้องรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบกับต้นสังกัด
ดังนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดประเด็นมาตรฐานการศึกษาและค่ามาตรฐานเพิ่มเติมได้

๒.๔ กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“กำหนดทิศทางความสำเร็จที่ท้าทายและเป็นไปได้จริง”

การกำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีแนวทาง ดังนี้

๑. สถานศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (SWOT Analysis) และประเมิน
บริบทต่าง ๆ ของสถานศึกษาด้วยความรอบคอบ โดยพิจารณาร่วมกับข้อมูลสารสนเทศ ความสำเร็จ
ของสถานศึกษาย้อนหลังอย่างน้อย ๓ ปี จนได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๒. สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ท้าทายตาม
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
โดยลักษณะของเป้าหมายที่ดีควรมีลักษณะ SMART ดังนี้

๑) Specific เป้าหมายต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับบริบทของ
สถานศึกษา ไม่ควรระบุให้กว้างจนเกินไป และไม่ใช้คำที่ต้องตีความ

๒) Measurable เป้าหมายควรวัดได้เป็นตัวเลข ประเมินค่าเปรียบเทียบได้และใช้
ติดตามประเมินผลได้

๓) Action oriented เป้าหมายต้องระบุถึงสิ่งที่สถานศึกษาจะดำเนินการและ
นำไปสู่การกำหนดโครงการและกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

๔) Realistic เป้าหมายต้องเป็นจริงได้แต่ไม่ง่ายจนเกินไป เป้าหมายที่ดีต้อง
มีความท้าทาย (Challenge) เพื่อนำไปสู่การคิดค้น ริเริ่มวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ

๕) Timely เป้าหมายต้องมีกรอบระยะเวลาที่แน่นอน ชัดเจน ซึ่งอาจจะเป็นรายวัน
สัปดาห์ เดือน ไตรมาส ครึ่งปีหรือ ๑ ปีไม่ควรตั้งเป้าหมายที่ยาวนานเกินกว่า ๑ ปีเมื่อดำเนินโครงการ
จนบรรลุเป้าหมายในปีนั้นๆ ในปีถัดไปสถานศึกษาก็จะตั้งเป้าหมายที่สูงขึ้นและท้าทายยิ่งขึ้นได้

การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ท้าทาย

สถานศึกษาต้องพิจารณาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบประกอบด้วย (Benchmark) โดย
สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงเปรียบเทียบได้ดังนี้

๑) กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษา
ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เช่น ดูผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา
มา เพื่อดูแนวโน้มความสำเร็จแล้วกำหนดเป้าหมายให้สูงขึ้น

๒) กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในกลุ่ม
เดียวกัน เพื่อสร้างความท้าทายในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๓) กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายของสถานศึกษาในระดับที่
เหนือกว่ากลุ่มเดียวกัน หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์รางวัลที่ได้รับการยอมรับระดับชาติหรือนานาชาติ

ทั้งนี้สถานศึกษาเลือกกำหนดเป้าหมายด้วยวิธีใดก็ตามต้องคำนึงถึงศักยภาพและ
บริบทของสถานศึกษาด้วย เป้าหมายที่ดีต้องท้าทายให้ลงมือทำแต่ต้องมีความเป็นไปได้โดยอาศัย
การริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์

๓. ระบุเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้ชัดเจน ดังนี้

๑) ระบุเป้าหมายเชิงปริมาณเป็นจำนวน ร้อยละ หรือค่าเฉลี่ย โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านมาเป็นฐาน (Baseline) ในการกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย เช่น ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้รับรางวัล ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนครูที่ผ่านการอบรมการวิจัย จำนวนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

๒) ระบุเป้าหมายเชิงคุณภาพ เช่น เพิ่มขึ้น สูงขึ้น ดีเลิศดีเยี่ยม ชัดเจน ก้าวหน้าขึ้น มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งจะต้องมีเกณฑ์ระดับคุณภาพกำกับด้วย

อย่างไรก็ดีสถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้หลายลักษณะ อาจกำหนดเป็นภาพรวม เป็นรายข้อ เป็นข้อความ เป็นความเรียงหรือกำหนดในลักษณะอื่นที่สามารถสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจได้ว่าเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งที่จะพัฒนานั้นไปในทิศทาง

๒.๕ ประชาพิจารณ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ

“ร่วมตรวจสอบ วางเป้าหมาย ใช้ได้จริง”

สถานศึกษาเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบ ทบทวนเพื่อพิจารณาความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และนำสู่การปฏิบัติสามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง แล้วจึงเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมาย

๒.๖ ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

“ประกาศใช้จริง แสดงสิ่งสำคัญ ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง”

สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันขับเคลื่อน และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การประชาสัมพันธ์ทำได้หลายช่องทาง เช่น แจกใบที่ประชุม แจกในเว็บไซต์ของโรงเรียน ติดประกาศ เป็นต้น

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาให้ทราบถึงมาตรฐานสถานศึกษาและความสัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด

๓. ขั้นการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจจะมีระยะ ๓ - ๕ ปี หรือเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี

สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามสังกัดของตน และดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนดไว้ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนครอบคลุมงาน/โครงการของสถานศึกษา

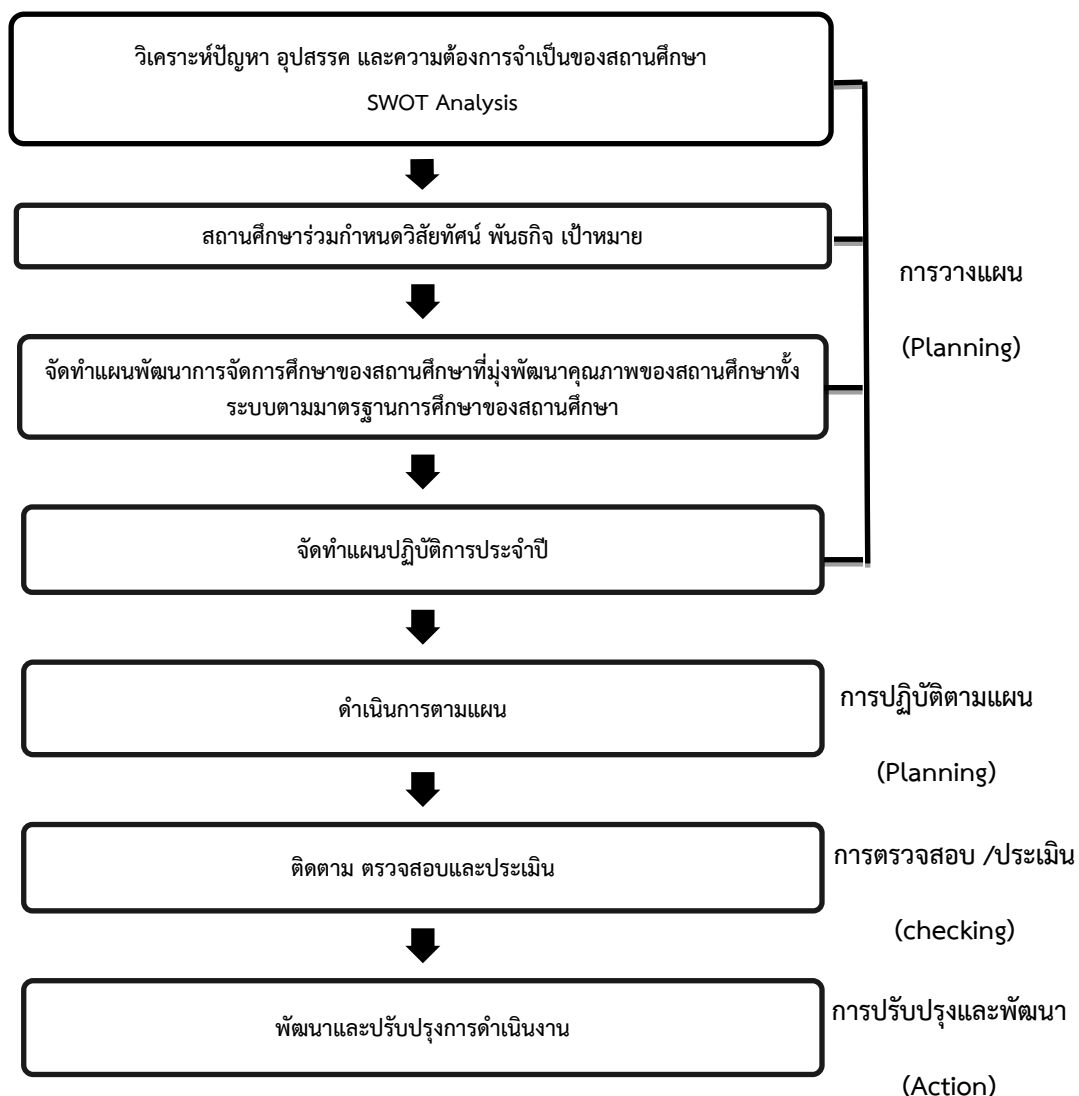
๓.๑ **สาระสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา** ประกอบไปด้วย

- ๑) ศึกษามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา
- ๒) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่มุ่งคุณภาพของผู้เรียน
- ๓) กำหนดวิธีการดำเนินงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เครื่องมือที่มา สนับสนุนโครงการ ผลการดำเนินงานตามโครงการ
- ๔) กำหนดการใช้งบประมาณ
- ๕) นำเสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

๓.๒ **ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา** ประกอบด้วย

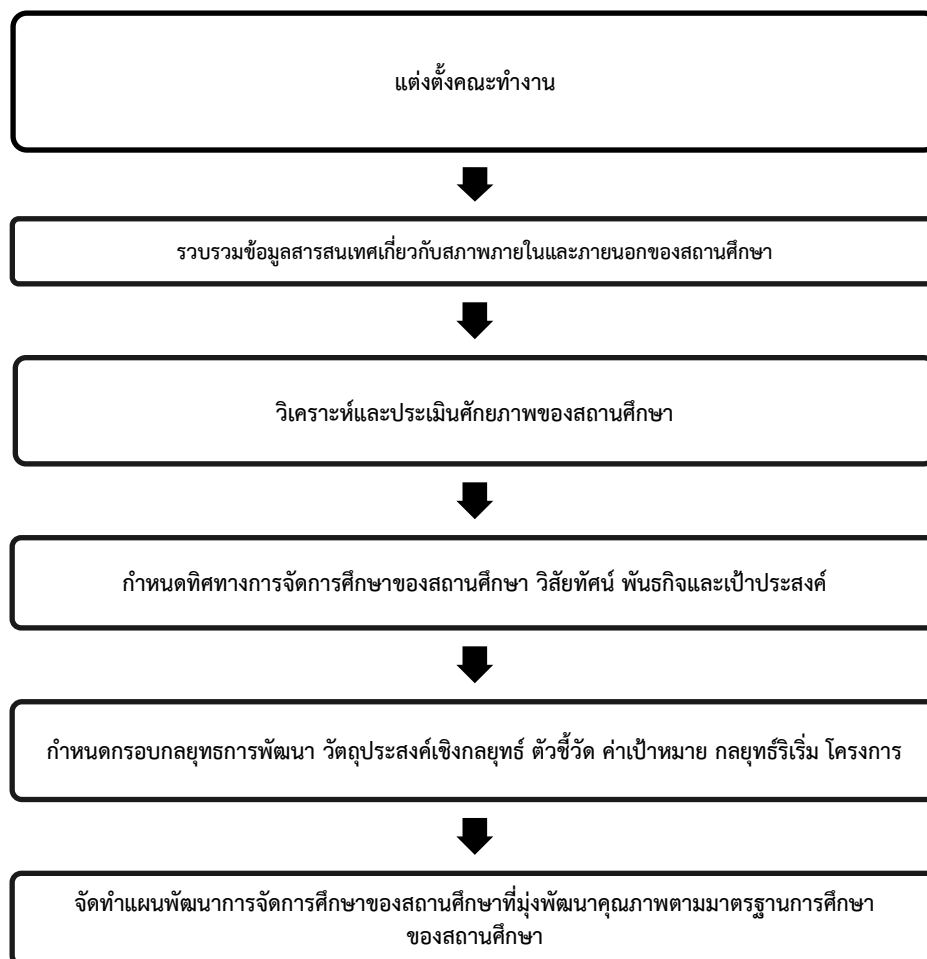
- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- ๒) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกสถานศึกษา
- ๓) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา
- ๔) กำหนดแผนการดำเนินงาน รวมทั้งแผนกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

สถานศึกษาทุกสังกัดสามารถดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามขั้นตอนที่อธิบายในข้างต้น โดยสามารถสรุปเป็นหลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพ ๔ หลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพกับการจัดทำ
แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ที่มา: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๓.

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ ๓ -๕ ปี) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งระบบ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ ๓ -๕ ปี) สถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ภาพ ๕ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ ๓ -๕ ปี)

ที่มา: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๓.

๔. ขั้นตอนดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การนำแผนพัฒนาคุณภาพไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งในการจัดแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยประกอบด้วยจากผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย

๒. ศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๓. วิเคราะห์และจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรม

๔. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติด้วยการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์งบประมาณ รายรับ รายจ่าย แบบประมาณการ จัดทำโครงการ จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหาร และจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามนโยบายของต้นสังกัดและเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใด โดยใช้หลักการบริหารแบบร่วมมือตามทฤษฎีที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) เป็นต้น หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ เน้นตามบริบทและวัฒนธรรมองค์กร และสภาพความเป็นจริง และอาจมีการกำหนดระบบอื่นๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คือ วัฒนธรรมคุณภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

สถานศึกษาบางแห่งได้มีการใช้ระบบบริหารงานร่วมกันหลายระบบ เพื่อสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี อาทิ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการใช้มาตรฐานการบริหารระดับสากลอย่าง ISO ๙๐๐๑ ซึ่งเป็นระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสากล แนวคิดสำคัญของ ISO ๙๐๐๑ คือการจัดวางระบบบริหารงานเพื่อการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการต่างๆ ได้รับการควบคุมและสามารถตรวจสอบได้ โดยผ่านระบบที่ระบุขั้นตอนและวิธีการทำงาน เพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรในองค์กรรู้หน้าที่ ความรับผิดชอบและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน มีการจัดบันทึกข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามที่ระบุไว้ในระบบหรือไม่ และมีการแก้ไขข้อผิดพลาดรวมทั้งมีแนวทางในการป้องกันข้อผิดพลาดเดิม ในปัจจุบันมาตรฐาน ISO ๙๐๐๑:๒๐๑๕ มีการเพิ่มข้อกำหนดในเรื่องการทำความเข้าใจกับองค์กรและบริบทองค์กร การทำความเข้าใจกับความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อใช้สำหรับการดำเนินการกับความเสี่ยงและโอกาสรวมถึงข้อกำหนดอื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

๕. ขั้นตอนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยได้ทำให้ความรู้เรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยชี้ให้เห็นความสำคัญระบบประกัน

คุณภาพ การศึกษาให้สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมตามบริบทของตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยจะสอดคล้องสัมพันธ์กันตั้งแต่มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา ปรับเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม เป็นไปได้และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ด้วยตนเองการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการยืนยันระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาผลที่ได้จากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น จะต้องสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ด้วย รายละเอียดการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วย (๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (๓) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (๔) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (๕) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (๖) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องทำความเข้าใจระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและองค์ประกอบของระบบ เพื่อจะได้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง นักวิจัยได้ให้ความรู้ความเข้าใจ ตอบคำถาม ชี้แนะและร่วมในการวางแผนเพื่อสร้างแนวทางการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ด้วยระยะเวลาการดำเนินการของโครงการวิจัยนี้ ทำให้นักวิจัยทำได้เพียงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือข้อชี้แนะ เพื่อสร้างขึ้นหรือปรับปรุงแนวทางการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งของแต่ละสังกัด หรือร่วมกันกำหนด/ดัดแปลง/ปรับปรุงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายและเหมาะสม และวิธีการเก็บข้อมูลที่สามารรถเก็บ สืบค้น รายงาน นำมาใช้ได้สะดวกและง่ายต่อการดำเนินการ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย

สำหรับขั้นนี้เป็นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม อาจจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการรวบรวมหลักฐานผลประเมินการดำเนินการ ทำการประเมินผลและตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

๖. ขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

เป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้การพัฒนาบุคลากร กระบวนการบริหารและจัดการ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร สถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างการดำเนินงานและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานได้ สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์ และกำหนดกรอบพร้อมทั้งสร้างเครื่องมือติดตามผลจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่ามีการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยได้มีส่วนร่วมในการการให้ความรู้และให้คำแนะนำในการติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งเรื่องกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานระหว่างและสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา การออกแบบปฏิทินติดตามผลการดำเนินงาน การสร้างเครื่องมือติดตามผลการปฏิบัติงาน และการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาใน

๗. ขั้นตอนจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและจัดส่งให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด

รายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดีต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการ การศึกษา สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไปและผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบรายงานที่สถานศึกษา กำหนด ซึ่งส่วนมากจะมีการกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานการประเมินตนเองจากต้นสังกัด อาทิเช่น

- สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีเอกสารและรูปแบบการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองจากสำนักทดสอบทางการศึกษาเป็นแนวทางในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ได้แก่ เอกสารการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ ที่ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีการใช้มาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกัน ก็สามารถใช้ออกสารและรูปแบบการเขียนตามแบบของสำนักทดสอบทางการศึกษาได้เช่นกัน อาทิ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

- สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีเอกสารคู่มือและรูปแบบการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ใช้ ได้แก่ เอกสารแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๒) และคู่มือการจัดทำ

รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๒ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำระบบการรายงานผลการประเมินตนเองผ่านระบบออนไลน์จากส่วนกลางที่สามารถเขียนรายงานประเมินตนเองในระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ www.vesar.org โดยนำเสนอข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาและประเด็นการประเมิน

- สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีเอกสารคู่มือและรูปแบบการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองที่ได้จัดทำออกมาเป็นแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นแนวทางให้ กศน. ทุกแห่งได้ใช้เป็นแนวทางในการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง โดยสถานศึกษา กศน. สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพบริบท และการดำเนินงานตามสภาพจริงของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องสามารถสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดไว้เพื่อให้สาธารณชนเกิดความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังได้มีการจัดทำระบบการรายงานผลการประเมินตนเองผ่านระบบออนไลน์จากส่วนกลางที่สามารถเขียนรายงานประเมินตนเองในระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ <http://202.29.172.133/sar/> ระบบการบันทึกข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สถานศึกษาทุกแห่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผล และการรายงานผลการประเมินตนเองต่อต้นสังกัด

แต่ทว่า สถานศึกษาบางสังกัดต้องรายงานผลการประเมินตนเองตามนโยบายอื่นๆ เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) จะต้องมีรายงานผลการประเมินตนเองตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙ ทางต้นสังกัดก็จะมีจัดทำแบบรายงานตามตัวชี้วัดต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษาได้ประเมินผลความสำเร็จและเขียนรายงานการประเมินผลความสำเร็จของตนเองนำเสนอแก่ต้นสังกัดและสาธารณชนต่อไป

การเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง อาจเสนอเป็นความเรียง การบรรยายประกอบแผนภูมิรูปภาพหรือกราฟ ฯลฯ ตามบริบทของสถานศึกษา โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน นำเสนอ ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญรายงานผลการประเมินตนเองมักจะแบ่งออก ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และส่วนที่ ๒ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยแต่ละมาตรฐานจะนำเสนอใน ๓ ประเด็น คือ

- ๑) ระดับคุณภาพในแต่ละมาตรฐาน
- ๒) หลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐาน
- ๓) กระบวนการหรือแนวทางพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม

สถานศึกษาสามารถแนบภาคผนวกที่นำเสนอหลักฐานข้อมูลสำคัญหรือเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำ

ทุกปี แล้วเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเองต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญและทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รายงานที่สะท้อนผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ สถานศึกษาแต่ละสังกัดสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ อ้างอิงจาก สำนักทดสอบทางการศึกษา (๒๕๖๓)

๑. แต่งตั้งคณะทำงาน

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และอาจกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองก็สามารถทำได้

๒. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ

สถานศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนคุณภาพของสถานศึกษาและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลสารสนเทศนั้น ส่งผลต่อความความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ดังนั้น ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจึงต้องเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาและผลดำเนินงานของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นจริงและสามารถสะท้อนคุณภาพในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วนชัดเจน

๓. เขียนรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ได้ตามความเหมาะสม สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การนำเสนออาจเป็นความเรียง ตารางประกอบความเรียง การบรรยายประกอบแผนภูมิรูปภาพ หรือกราฟ ฯลฯ โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจได้ง่าย กระชับ ชัดเจน สาระสำคัญแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ส่วนที่ ๒ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยแต่ละมาตรฐานจะนำเสนอ ๓ ประเด็น ได้แก่

๑) ระดับคุณภาพในแต่ละมาตรฐาน

๒) หลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐาน ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์

๓) กระบวนการหรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้

๔. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

สถานศึกษาต้องนำเสนอรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลังจากเขียนรายงานประเมินตนเองเสร็จสมบูรณ์แล้ว

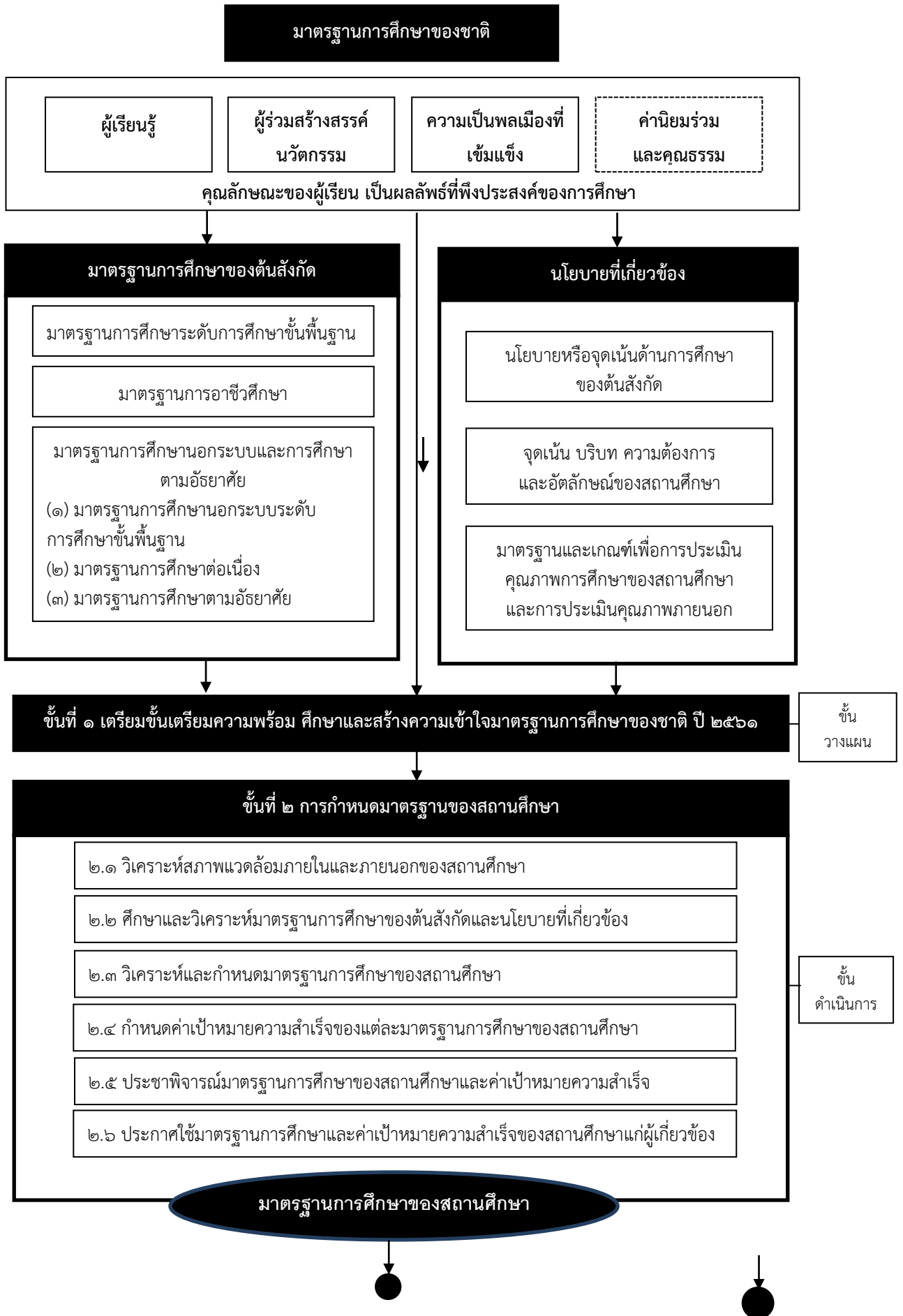
๕. รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

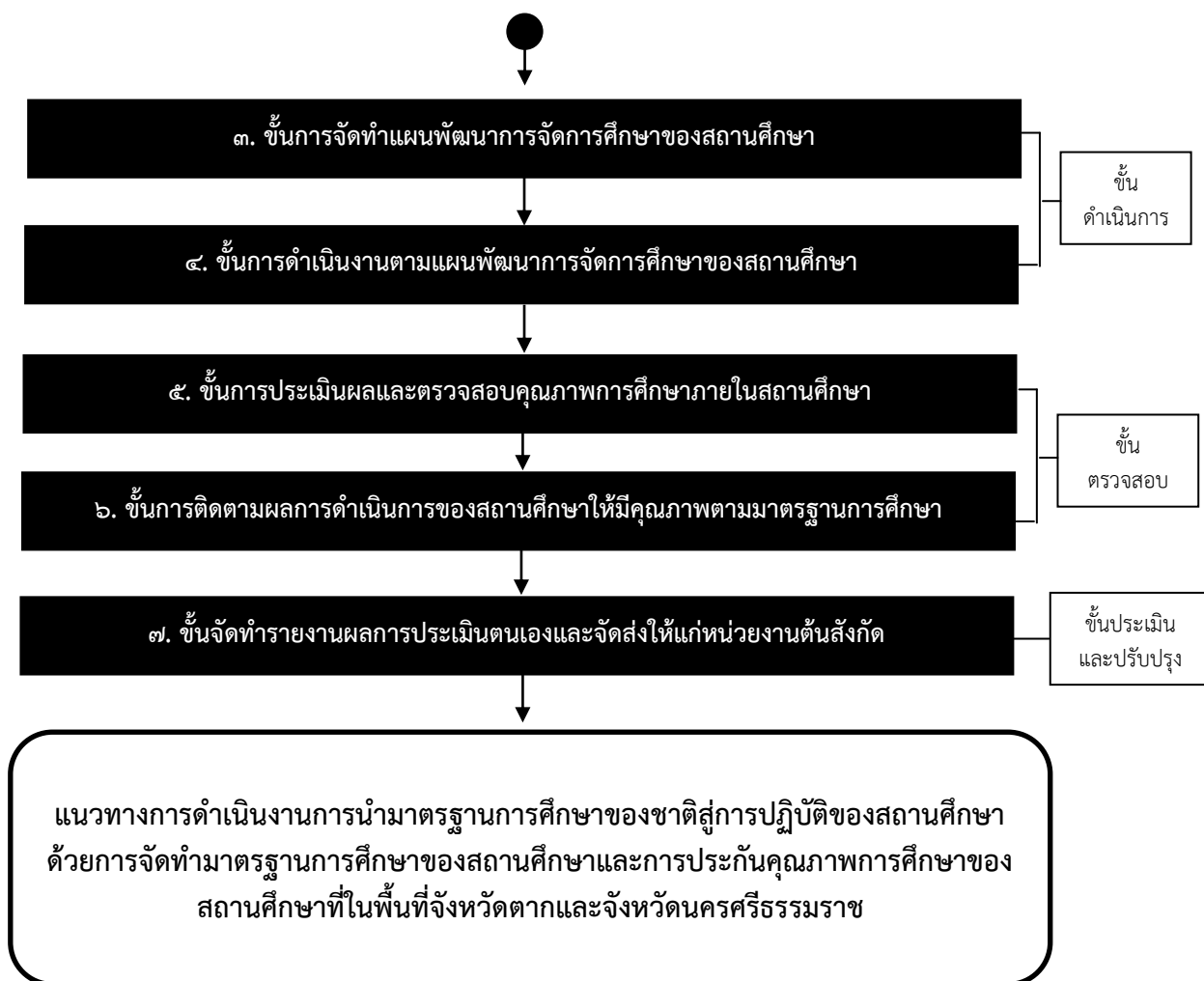
สถานศึกษาจะต้องรายงานและเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถานศึกษา

สามารถดำเนินการเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาได้หลากหลาย วิธีตามความเหมาะสม เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษา จุลสาร วารสาร แผ่นพับ เสียงตามสาย และการชี้แจงในการประชุม เป็นต้น

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยได้มีส่วนร่วมในการทำให้ความรู้และให้คำแนะนำในการจัดทำรายการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) นำเสนอช่องทาง/แหล่งการเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองของต้นสังกัดต่างๆ และการเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง

สำหรับการดำเนินโครงการวิจัยนี้ ดำเนินการได้เฉพาะใน ขั้นตอนที่ ๑ - ๔ เท่านั้น ส่วนใน ขั้นตอนที่ ๕ - ๗ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ โดยคณะนักวิจัยดำเนินการขั้นตอนที่ ๕ - ๗ ได้เพียง การสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้วยการจัดประชุมชี้แจง การลงพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพ การดำเนินการที่เป็นอยู่และการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินการต่างๆ ที่ สถานศึกษาได้กระทำอยู่ในปัจจุบันหรือจกต้องดำเนินให้เกิดขึ้นในอนาคต ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการนำแนวทางนี้ไปใช้ดำเนินการได้จริง อย่างมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่ การดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่ การปฏิบัติจริง

ภาพ ๖ แนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา
ด้วยการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๓ ผลการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๑ ผลการจัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

วันเวลาจัดประชุม

เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรมแกรนด์ฟอร์จูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ ณ โรงเรียนสรรพวิทยาคม จังหวัดตาก

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ศึกษานิเทศก์ ตัวแทนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและนักวิจัย ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ๗๕ คน และพื้นที่จังหวัดตาก ๗๕ คน รวมทั้งหมด ๑๕๐ คน

ผลการดำเนินกิจกรรมการประชุม พบว่า

๑) ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ได้รับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมฯ แล้วได้ร่วมซักถามข้อสงสัยและได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติ การนำมาตราฐานของชาติสู่การปฏิบัติ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การตั้งค่าเป้าหมายและการพัฒนาการประกันคุณภาพของสถานศึกษา นำเสนอโดยคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและนักวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้ทุกสถานศึกษาเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติร่วมกับนักวิจัยตลอดการดำเนินงานของโครงการตลอดระยะเวลา ๙๐ วัน

๒) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ทำการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ด้วยเทคนิค SWOT Analysis และประเด็นการพัฒนาตามความต้องการของสถานศึกษา

ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ได้ร่วมทบทวนพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของสถานศึกษาในทางบวกและทางลบ ประเมินบริบทต่างๆ ของสถานศึกษาจากข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกด้านและความสำเร็จของสถานศึกษาย้อนหลังอย่างน้อย ๓ ปี ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทราบถึงตัวตน บริบทที่แท้จริงของตนเองและปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคขององค์กรในปัจจุบัน นำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ โครงการ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาต่อไป

ในระหว่างการทำ SWOT Analysis สถานศึกษาหลายแห่งยังไม่สามารถพิจารณาแบ่งแยกจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคได้อย่างชัดเจน ทำให้นักวิจัยได้มีส่วนร่วมในการชี้แจงถึงประเด็นที่สามารถนำมากำหนดได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วนยิ่งขึ้น เช่น จุดแข็งและจุดอ่อนที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร ระบบการสนับสนุน ความสามารถของบุคลากร ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ เป็นต้น โอกาสและอุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ ชุมชน ผู้ปกครอง การเมือง นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี เป็นต้น

ปัญหาสำคัญที่พบ คือ ผู้เข้าร่วมโครงการไม่เข้าใจนิยามและไม่สามารถแยกแยะประเด็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกได้อย่างถูกต้อง ยังคงมีความสับสนกับข้อมูลที่จะวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

๓) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ทำการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อตรวจสอบ ทบทวน และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและตั้งเป้าเป้าหมาย

ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ได้ตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและเป้าเป้าหมายที่โรงเรียนประกาศใช้ในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบันของโรงเรียน รวมทั้งสาระสำคัญต่างๆ ที่จะเป็นการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมระบุเป้าเป้าหมายทั้งระดับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การดำเนินการในขั้นตอนนี้ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทบทวนตนเองและพิจารณามาตรฐานสถานศึกษาว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติปี ๒๕๖๑

๔) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ทำการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อทบทวนระบบและเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละสังกัด

ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงการประกันคุณภาพตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ปี ๒๕๖๑ และได้เรียนรู้แนวทางการเขียนรายงานผลการดำเนินงานของตนเองและแนวทางจากการรับการประเมินจาก สมศ. และได้พิจารณาหลักฐานและระบบการจัดเก็บข้อมูลหลักฐานที่ดี

๕) นักวิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ได้ร่วมกันวางกำหนดการและแนวทางปฏิบัติที่สถานศึกษาและระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่ทุกแห่งต้องดำเนินการร่วมกันกับนักวิจัยหลังการประชุมชี้แจงครั้งนี้เสร็จสิ้น ดังนี้

๕.๑) สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ดำเนินการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคด้วยเทคนิค SWOT Analysis นำไปสู่ TOWS Matrix ของสถานศึกษา โดยให้บุคลากรในสถานศึกษานั้นๆ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล พิจารณาตัวตนตามบริบทที่แท้จริงของตนเองและปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรค โดยนำข้อมูลที่ได้จัดทำวิเคราะห์ SWOT Analysis ในประชุมชี้แจงเป็นจุดเริ่มต้นและเพิ่มเติมข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการระดมความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาทุกคน ระยะเวลาดำเนินการที่กำหนดร่วมกัน คือ ระหว่างสัปดาห์ที่ ๓ และ ๔ ของเดือนกันยายน ๒๕๖๓

๕.๒) สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ดำเนินการทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและวิสัยทัศน์ กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติด้วยการจัดทำ/ปรับปรุง/คงเดิมไว้ รวมทั้งกำหนดเป้าเป้าหมายของตนเอง ระยะเวลาดำเนินการที่กำหนดร่วมกัน คือ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๓

๕.๓) สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ดำเนินการจัดทำหรือปรับแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการระยะยาว ๓ หรือ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ระยะเวลาดำเนินการที่กำหนดร่วมกัน คือ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๓

๓.๒. ผลการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง มีการลงมือปฏิบัติการตามภารกิจที่ได้มีการวางแผนร่วมกันกับนักวิจัยและได้มี ดังนี้

การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็น สะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การตั้งค่าเป้าหมาย การจัดทำแผน การปฏิบัติงาน และให้ข้อความรู้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ครั้งที่ ๑ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๒ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ในพื้นที่จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ผลการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่งที่เข้าร่วมโครงการ มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและแผนการปฏิบัติงานประจำปีครบทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยมีการจัดทำใหม่ การปรับปรุง และการทบทวนยืนยันใช้มาตรฐานการศึกษาเดิม แต่มีการเพิ่มการพิจารณามาตรฐานของสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานชาติในลักษณะการพิจารณาปรับแผนงานและโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๔ และทุกโรงเรียนมีแผนว่าจะทำการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาระยะยาว ๓-๕ ปี ที่ตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาชาติกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาทุกแห่งได้มีการนำข้อเสนอ คำปรึกษา ผลสะท้อนที่ได้จากนักวิจัยไปปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมีแนวคิดหรือการวางแผนในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา แผนการจัดการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวของสถานศึกษาตนเอง เพื่อจะได้พิจารณาประเด็นต่างๆ ให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตัวอย่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ดูภาคผนวก)

ผลการวางแผนทางประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ได้รับความรู้ สร้างความเข้าใจ แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาจากนักวิจัยที่ได้จัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และการกำกับ ติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษาร่วมกันในระหว่างพื้นที่ เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการของโครงการนี้ยังไม่ได้อยู่ในช่วงการประเมินผลและการรายงานผลของสถานศึกษากับต้นสังกัด การดำเนินการวิจัยนี้จัดทำเพียงการร่วมวางแผนการพัฒนาการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้นใหม่ ค่าเป้าหมายที่ได้ปรับปรุง และแผนการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๖๔ รวมถึงแนวทางการประกันคุณภาพของสถานศึกษาตามผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๖๓ และการเตรียมความพร้อมในการรับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก (สมศ.)

นอกจากนี้ นักวิจัยและสถานศึกษาได้พิจารณาหลักฐานการปฏิบัติงานที่แต่ละสถานศึกษาได้ทำรายงานว่ามีลักษณะการเขียนที่ยังขาดความถูกต้องและความสอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งระบบการจัดเก็บข้อมูลหลักฐานยังไม่ครบสมบูรณ์ มีการจัดเก็บข้อมูลหรือขาดการจัดเก็บที่เป็น

ระบบ จึงได้นำเสนอวิธีการจำเป็นในรูปแบบดิจิทัลที่ทำให้สมาชิกในสถานศึกษาทุกคนสามารถจัดเก็บเข้าถึง สืบค้นและนำมาใช้ได้ง่าย และเชื่อมโยงกับระบบการรายงานการประเมินตนเองกับต้นสังกัด

ตอนที่ ๔ ผลการประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการถอดบทเรียนโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานปัญหาอุปสรรคและนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา การประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการจัดทำมาตรฐาน สถานศึกษา และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ติดตามผล การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานต้นสังกัด ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และคณะครู ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย

๑. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเห็นถึงความสำคัญในการที่สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ดังข้อมูล ที่สะท้อนจากครู ที่ว่า

“ได้รับความรู้และคำแนะนำจากวิทยากร ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา” (ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

“เพิ่งเข้าใจว่ามาตรฐานการศึกษาของชาติและเป็นเป้าหมายร่วมกันที่เราจะต้องจัดการศึกษาให้คนไทยมีคุณลักษณะเหล่านี้” (ครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“เมื่อก่อนไม่ได้สนใจคำว่ามาตรฐานการศึกษาของชาติ เพราะคิดว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรา จนวันที่มาอบรมวิทยากรจากสภาการศึกษาพูดให้ฟัง และคณะนักวิจัยให้นำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจึงเริ่มเห็นถึงความสำคัญ” (ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

๒. สถานศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษาและเห็นถึงความจำเป็นว่าในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาวิเคราะห์ร่วมกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด

“ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและนำความรู้ไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา การตรวจสอบทบทวนมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อที่จะนำไปใช้ต่อไป” (ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและนำความรู้ไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา การตรวจสอบทบทวนมาตรฐานสถานศึกษา กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบตามขั้นตอน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง” (ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“ได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานของโรงเรียน ทิศทางการขับเคลื่อนการทำงานที่เป็นลำดับขั้นตอน” (ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“เข้าใจวิธีการขั้นตอนในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานสถานศึกษาและการจัดทำ SAR และการเตรียมตัวสำหรับการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งถึงแม้ว่าผลงานที่ทำออกมาได้ยังไม่สมบูรณ์ ๑๐๐% แต่ก็เข้าใจกระบวนการที่ถูกต้อง และได้แนวทางจากคำแนะนำของวิทยากร ในช่วงที่เข้ารับการอบรม” (ครูโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน)

“มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษามากขึ้น” (ครูในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา)

“ได้ทราบหลักการ วิธีการที่ถูกต้องไปจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาให้ถูกต้องและใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียน เข้าใจวิธีและขั้นตอนในการทำมากขึ้น” (ครูโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน)

๓. สถานศึกษาสามารถจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตนเอง อันเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมให้ความรู้จากคณะผู้วิจัยในการนำเทคนิค SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษาเอง ทำให้บุคลากรของสถานศึกษาเข้าใจในกระบวนการทำงานและเข้าใจบริบทของตนเอง อันจะนำไปสู่การกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

“เราได้วิเคราะห์บริบทต่างๆ ของโรงเรียน ตามสภาพจริงและทบทวนมาตรฐานการศึกษา และค่าเป้าหมายของโรงเรียนและได้แนวทางแก้ไข การกำหนดค่าเป้าหมายของมาตรฐานโรงเรียน” (ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“จากการทำ SWOT ทำให้เราได้วิเคราะห์บริบทต่างๆ ของโรงเรียน ตามสภาพจริงและทบทวน วิสัยทัศน์ มาตรฐานการศึกษาและค่าเป้าหมายของโรงเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

“ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้วิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเขียน SAR” (ครูโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน)

“ทำให้เข้าใจแนวทางปฏิบัติโดยเน้นบริบทของสถานศึกษา” (ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

๔. สถานศึกษามีการทำงานที่เป็นระบบและเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีการทำงานเป็นไปตามขั้นตอนการทำงานที่เป็นไปตามแนวทางของการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน นำแผนไปปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล รวมทั้งการนำผลการประเมินไปใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเกิดความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นการทำงานอย่างเป็นระบบอย่างแท้จริง

“ได้หลักคิดในการทำงานและกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนทำงานที่เป็นระบบ” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“เกิดความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ทำให้การทำงานเป็นระบบชัดเจนมากขึ้น” (ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“ผู้บริหารและคณะครูได้รับความรู้มาก ได้เข้าใจกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบตามขั้นตอน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“เราได้วิเคราะห์บริบทต่างๆ ของโรงเรียน ตามสภาพจริงและทบทวนมาตรฐานการศึกษาและค่าเป้าหมายของโรงเรียนและได้แนวทางแก้ไข การกำหนดค่าเป้าหมายของมาตรฐานโรงเรียนรวมทั้งการจัดทำรูปเล่มรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

“ได้แนวทางในการจัดทำประกันคุณภาพสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมิน สมศ. ส่งผลให้สถานศึกษาผ่านการประเมินจาก สมศ.” (ครูสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน)

“ได้แนวทางการกำกับ ตรวจสอบ การนิเทศ การติดตามและประเมินผล เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเข้มแข็งได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา” (ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“ได้แนวทางในการจัดทำประกันคุณภาพสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก” (ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

“สถานศึกษามีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ มีปฏิทินการปฏิบัติงานทำให้งานสำเร็จตามกำหนดเวลา มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน” (ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

นอกจากนี้สถานศึกษาบางแห่งที่ต้องได้รับการประกันคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกมากกว่า ๑ หน่วยงาน หรือมีข้อกำหนดในการจัดการศึกษาที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานมากกว่า ๑ หน่วยงาน ได้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน

สถานศึกษาและประเด็นพิจารณาที่มีการบูรณาการจากมาตรฐานและเกณฑ์ในการประเมินของหน่วยงานต่างๆ ได้ ทำให้การทำงานเป็นระบบและชัดเจนมากขึ้น

“สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาข้อกำหนดในตัวบ่งชี้ให้ตรงกับมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกันในหลายมิติ มีกรอบมาตรฐานสถานศึกษา ที่ชัดเจน โดยบูรณาการร่วมกัน ทั้งของมาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษา ISO มาตรฐานของกรมเจ้าท่า ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพของวิทยาลัย” (ครูในสถานศึกษาศึกษาศาสตร์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)

“ได้รับความรู้ในการไปปรับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและประเด็นพิจารณาให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของโครงการพระราชดำริ” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน)

๕. สถานศึกษาสามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกันและเนื้อหาในแผนนั้นก็เป็นอย่างสอดคล้องกันทั้งในเรื่องของแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจกลยุทธ์และโครงการกิจกรรมต่างๆอันเนื่องมาจากสถานศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

“โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไข แผนปฏิบัติการและมีการทำโครงการกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ของโรงเรียน” (ครูโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

“ทำให้โรงเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน และมีการทำโครงการกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ ของโรงเรียน” (ครูโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

“ ได้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์และจัดทำมาตรฐานสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ๓ -๕ ปี การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพภายใน SAR” (ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

“โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไข แผนปฏิบัติการและมีการทำโครงการกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ของโรงเรียน” (ครูโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)

“โรงเรียนได้รับคำแนะนำ ช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไข แผนปฏิบัติการและมีการทำโครงการกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ของโรงเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน)

๖. การทำงานเป็นทีม

ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนว่า กิจกรรมของโครงการนี้ ทำให้มีคณาจารย์ทำงานร่วมคิดร่วมทำ ร่วมเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ไม่ได้ทำเพียงแค่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังที่เคยปฏิบัติมา ผู้บริหารให้ความสำคัญและลงมากำกับติดตามงานด้วยตนเอง ทำให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้ความร่วมมือและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ

“ผู้บริหารและครู ได้มีโอกาสมาร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับโรงเรียน ชุมชน” (ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการทำงานของสถานศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนและให้ครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม” (ครูโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

ปัจจัยความสำเร็จที่เอื้อหนุนต่อความสำเร็จ

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและการถอดบทเรียน พบว่า ความสำเร็จของโครงการมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในครั้งนี้มีดังนี้

๑. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษาและระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการบริหารในการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำดูแล ให้มีการดำเนินงานต่างๆ ภายใน สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผน การกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งถ้าผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจและให้ความสำคัญกับกระบวนการเหล่านี้และให้การติดตามอย่างต่อเนื่อง การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา ก็จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อย่างแท้จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

๒. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อการประกันคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา

หากบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพแล้วก็จะทำให้มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานในด้านการประกันคุณภาพและเกิดความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตามปกติเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมคุณภาพและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

๓. ความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษา

บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือและตระหนักถึงความสำคัญที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเต็ม ความสามารถไปจะทำให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานสถานศึกษาที่ตั้งไว้

๔. การได้รับคำปรึกษา ให้ความรู้ กำกับ ติดตาม จากคณະนักวิจัย

การได้รับความรู้และคำแนะนำจากคณະนักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่ไปให้ความรู้และติดตามผลการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเกิดความตื่นตัวที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา พร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

ปัญหา อุปสรรค

๑. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการค่อนข้างน้อย
๒. บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานประกันคุณภาพ
๓. บุคลากรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทั้งของชาติและสถานศึกษา
๔. คณะครูและบุคลากรมรภระงานค่อนข้างมาก ทั้งงานสอนและงานที่นอกเหนือจากการสอน จึงทำให้ไม่สามารถทำงานได้ตามแผนและส่วนหนึ่งมาจากการที่บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาและเพิ่งมาเริ่มเรียนรู้เมื่อมาเข้าร่วมโครงการนี้ จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้เพิ่มเติมต่อไปเพราะเวลาในการเข้าโครงการนี้ค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเพิ่มระยะเวลาในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเข้าใจได้มากขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
๒. ควรเพิ่มตัวอย่างการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและการวิเคราะห์ SWOT ให้มีความชัดเจนมากขึ้น
๓. เชิญทีมวิจัยให้ความรู้กับบุคลากรของโรงเรียน วิทยาลัย และกศน. เกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ข้อเสนอแนะและความต้องการในการพัฒนาต่อไป

๑. อบรมให้ความรู้เรื่องแผนงาน โครงการ/การออกแบบการประเมินโครงการ การสร้างเครื่องมือที่มีมาตรฐานในการประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ
๒. อบรมเรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
๓. อบรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตร
๔. ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และเพิ่มการให้ความรู้โดยละเอียดเกี่ยวกับการเขียนโครงการ /การเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา
๕. ควรมีการศึกษาดูงานตามโรงเรียนต่างๆ
๖. ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนอื่นๆ ได้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น เพราะเป็นโครงการที่มีประโยชน์และทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น
๗. ช่วยชี้แนะในการจัดทำเอกสารการประเมินคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกเพิ่มเติม
๘. ควรมีการสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและความช่วยเหลือในการดำเนินงาน โดยเฉพาะ ในระยะเริ่มแรก
๙. ควรมีการชี้แจง สร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาใช้

บทที่ ๕

บทสรุป

ผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

๑.๑ สภาพการดำเนินงานในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

๑) การดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่ามีจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาเป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาการจัดการศึกษาแต่ละระดับตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ และกำหนดมาตรฐานตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่ครอบคลุมคุณภาพที่สำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยมาตรฐาน ด้านผู้เรียน/ผู้รับบริการ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๒) สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านจัดการอาชีวศึกษา และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (๓) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งมาตรฐานออกเป็น ๓ ประเภท คือ มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องและมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วยมาตรฐานละ ๓ ด้าน คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียนมาตรฐานที่ ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาและ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

๒) การกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา แต่เป็นการกำหนดโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการกำหนดค่าเป้าหมาย โดยมีได้กำหนดจากการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณา และมีได้กำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

๓) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา พบว่า สถานศึกษาทุกแห่ง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งแผนระยะยาว ๓ - ๕ ปีและแผนปฏิบัติการประจำปี แต่มีบางแห่งที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีไม่เป็นปัจจุบัน สำหรับแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่า การบรรจุโครงการลงในแผนของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการเดิมๆ ที่เคยทำมาเป็นประจำทุกปี ไม่มีโครงการใหม่เพิ่มเติมและยังไม่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานชาติตามคำสำคัญ คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์ พลเมืองที่เข้มแข็ง แต่มีโครงการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมและคุณธรรมที่เป็นลักษณะนิสัยและคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงามบางด้าน อาทิ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ส่วนความเพียรอันบริสุทธิ์ ความเท่าเทียมและความเสมอภาคยังไม่ปรากฏ และ

แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังเขียนโครงการได้ไม่ถูกต้องตามหลักการที่สำคัญคือ การเขียนวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน การประเมินโครงการเครื่องมือประเมินโครงการ ไม่มีความสอดคล้องกัน

๔) สภาพการนำแผนไปปฏิบัติ สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีการนำแผนไปปฏิบัติจริงและนำเสนอหลักฐานร่องรอยในการดำเนินงานตามแผนและให้ข้อมูลว่ามีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงาน ดำเนินการครบถ้วนตามวงจร PDCA ทั้งนี้มีสถานศึกษาส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่าโรงเรียนมีการดำเนินการตามแผน แต่บางโครงการก็ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่ผ่านมาและมีการเปลี่ยนแปลง/ปรับปรุง โครงการบางส่วน สำหรับการจัดเก็บหลักฐานร่องรอยในการประเมินผลโครงการส่วนใหญ่ยังเก็บได้ไม่ครบถ้วน

๑.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

๑) ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้การจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดทำตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดมาให้ โดยที่ขาดความเข้าใจและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติและไม่สามารถที่จะกำหนดค่าเป้าหมายในการดำเนินงานของแต่ละมาตรฐานได้อย่างท้าทายและอย่างสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

๒) ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพอย่างแท้จริง ทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกันคุณภาพและยังทำงานแยกส่วนระหว่างการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพสถานศึกษา

๓) ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๔) ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ยังไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติจึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาชาติและยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ

๕) สถานศึกษาบางแห่ง ขาดการได้รับการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาชาติและการประกันคุณภาพการศึกษา

๖) หน่วยงานต้นสังกัด ยังมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการกำหนดเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการให้แก่บุคลากรในสังกัดได้ไม่ทั่วถึง

๗) หน่วยงานต้นสังกัดบางหน่วยงาน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะไม่ได้มีพันธกิจจัดการศึกษาโดยตรง เช่น ตำรวจตระเวนชายแดน

๒. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนหลัก ๗ ขั้นตอนย่อยและปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ดังนี้

ขั้นตอนหลักของการดำเนินงานจัดทำแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนตรวจสอบและขั้นตอนปรับปรุงและมีขั้นตอนการดำเนินงาน ๗ ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ภาพ ๗ ขั้นตอนหลักของการดำเนินงานจัดทำแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นวางแผน

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษารับทราบนโยบายและร่วมกันสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการดำเนินงานนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติเป็นรากฐานและกรอบแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทตนเองและนำไปสู่การพัฒนาาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาตีความมาตรฐานการศึกษาชาติให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และเชื่อมโยงกับมาตรฐานที่ต้นสังกัดกำหนดไว้ให้ได้ โดยมีขั้นตอนย่อย ๑ ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อม

๑. ขั้นเตรียมความพร้อม

ศึกษาและสร้างความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปี ๒๕๖๑

“ตีความมาตรฐานการศึกษาชาติว่าเน้นสร้างคุณลักษณะผู้เรียน”

สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษาควรศึกษาถึงเป้าหมายและรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปี ๒๕๖๑ ให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ *“เน้นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดการศึกษาในทุกช่วงวัยและทุกระดับการศึกษา”*

ให้มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ผู้เรียนรู้ ๒) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ ๓) ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งคุณลักษณะของผู้เรียนทั้ง ๓ ด้านนี้ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ๔.๐

สิ่งสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจได้ง่ายต่อสถานศึกษา คือ คุณลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ตามที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาของชาติจะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนผ่านทางกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะต่างๆ ของผู้สอนและสถาบันการศึกษา โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจและตีความมาตรฐานการศึกษาชาติตามแต่ละคุณลักษณะ ว่าสถานศึกษาของตนเองจะพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างไร ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง แล้วจึงนำไปจัดทำเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน โครงการของสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งการพัฒนาแบบระยะสั้นหรือระยะยาวที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกัน

ขั้นตอนการดำเนินการ

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาดำเนินการสร้างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง ด้วยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐาน ประชาพิจารณ์และประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จากนั้นดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการสร้างมาตรฐานและดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะมีบทบาทสำคัญที่จะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับ ติดตาม และเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อจะนำไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป โดยมีขั้นตอนย่อย ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และขั้นการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

๒. ขั้นกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย

๒.๑ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา

“ค้นหาตัวตน รู้จักตนเอง”

สถานศึกษาทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของตน เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง ด้วยการศึกษาระดับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของสถานศึกษาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ตามอัตลักษณ์และบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนพิจารณาประเด็นที่สถานศึกษาต้องการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาต้นสังกัด นโยบายและเป้าหมายการพัฒนาอื่นๆ ตามความต้องการของสถานศึกษา

เทคนิคสู่ความสำเร็จ

๑. ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาตัวตนด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๒. ผู้เข้าร่วมการวิเคราะห์ SWOT Analysis ต้องมีความเข้าใจกระบวนการ SWOT และสามารถแยกแยะการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ได้อย่างถูกต้อง

๓. การค้นหาและรับรู้ตัวตนที่แท้จริงตามบริบทของสถานศึกษา เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการตามเป้าหมายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

๒.๒ ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

“ตีความมาตรฐานการศึกษาต้นสังกัดให้แตกฉาน”

สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษาควรศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด

นอกเหนือจากมาตรฐานต้นสังกัดที่สถานศึกษาต้องเรียนรู้สร้างความเข้าใจแล้ว สถานศึกษาบางแห่งอาจยังต้องยึดนโยบายของต้นสังกัดที่เพิ่มเติมขึ้นมา เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาทิเช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)

๒.๓ วิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“สร้างมาตรฐานการศึกษาตามตัวตน”

เป็นการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาพิจารณารายละเอียดของแต่ละมาตรฐาน อาจจะกำหนดเพิ่มเติมเป็นมาตรฐานหรือประเด็นย่อยในแต่ละประเด็นพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นค่ามาตรฐานของสถานศึกษา

๒.๔ กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“กำหนดทิศทางความสำเร็จที่ท้าทายและเป็นไปได้จริง”

ระบุเป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้ชัดเจนที่สามารถสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจได้ว่าเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งที่จะพัฒนานั้นไปในทิศทางใด

๒.๕ ประชาพิจารณ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ

“ร่วมตรวจสอบ วางเป้าหมาย ใช้ได้จริง”

สถานศึกษานำเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบ ทบทวนพิจารณาความถูกต้องครบถ้วน แล้วจึงเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา

๒.๖ ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

“ประกาศใช้จริง แสดงสิ่งสำคัญ ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง”

สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

๓. **ขั้นการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา**

สถานศึกษาดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจจะมีระยะ ๓ - ๕ ปี และแผนการปฏิบัติงานประจำปี

๔. ขั้นการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งแผนระยะยาว มีระยะ ๓ - ๕ ปี และแผนการปฏิบัติงานประจำปี มีการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ มีการจัดเก็บหลักฐานและการรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตรวจสอบ

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยจัดทำเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบมอบหมายในการประเมินและตรวจสอบผลการดำเนินงานภายในของสถานศึกษา และบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาควรได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด มีการจัดเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางาน สร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผล การติดตามการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งบุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายจะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันกลไกการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยมีขั้นตอนย่อย ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ ขั้นการติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังนี้

๕. ขั้นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ขั้นนี้เป็นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป และต้องมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าทำงานได้ตรงตามเป้าหมาย

๖. ขั้นการติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

เป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารงานส่วนต่างๆ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น และติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตรงตามเป้าหมายและตัวชี้วัด สร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ขั้นประเมินและปรับปรุง

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานตนเองในรอบ ๑ ปี โดยจัดทำเป็นรายงานเอกสาร (Self - Assessment Report : SAR) ที่มีการนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา สามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบเอกสารเป็นเล่มหรือในลักษณะออนไลน์ตามที่ต้นสังกัดของสถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนด การจัดทำรายงานการประเมินตนเองต้องนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อผลการรายงานและเปิดเผยรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจากต้นสังกัดและรับทราบผลการประเมินอย่างเป็นทางการแล้ว สถานศึกษาต้องนำผลมาปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

๗. ขั้นจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและจัดส่งให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด

สถานศึกษาดำเนินการรายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา โดยนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ทำการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไปและผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบรายงานที่นำเสนออย่างน่าสนใจ ชัดเจน ตรงไปตรงมา อาจจะใช้ภาพ แผนภาพ กราฟ มาประกอบการนำเสนอหรือใช้รูปแบบที่ต้นสังกัดกำหนด โดยในบางสังกัดอาจจะมีวิธีการจัดทำรายงานแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ที่ต้นสังกัดได้จัดทำขึ้นมาไว้ให้ ขั้นตอนการจัดทำ รายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) (๑) แต่งตั้งคณะทำงาน (๒) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ (๓) เขียนรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (๔) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ (๕) รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง หลังจากการรายงานผลแก่ต้นสังกัด จะได้นำข้อมูลผลที่ได้จากการประเมินตนเองและข้อมูลที่ได้จากของเสนอแนะของต้นสังกัดมาพิจารณาปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษาต่อไป

ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ

๑) ผู้นำและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการบริหารในการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำดูแล ให้มีการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผน การกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้และความเข้าใจและให้ความสำคัญและติดตามอย่างต่อเนื่อง การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาก็จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

๒) ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อการประกันคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา

ความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพแล้วก็จะทำให้มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานในด้านการประกันคุณภาพและเกิดความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตามปกติ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมคุณภาพและให้ความร่วมมือ

ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

๓) ความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษา

ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือและตระหนักถึงความสำคัญที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ จะทำให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานสถานศึกษาที่ตั้งไว้

๔) การกำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาจากต้นสังกัดหรือนักวิชาการ

ต้นสังกัดควรให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอและกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจ มีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเกิดความตื่นตัวที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา พร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

๓. ผลการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๑ ผลการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า

ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง ที่ได้การทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย มีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ได้รับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมฯ ทำให้ทุกสถานศึกษาเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติร่วมกับนักวิจัยตลอดการดำเนินงานของโครงการตลอดระยะเวลาดำเนินงานร่วมกัน

๒) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ทำการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ด้วยเทคนิค SWOT Analysis และประเด็นการพัฒนาตามความต้องการของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทราบถึงตัวตนบริบทที่แท้จริงของตนเองและปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคขององค์กรในปัจจุบัน

๓) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ได้ตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานสถานศึกษาและค่าเป้าหมายที่โรงเรียนประกาศใช้ในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบันของโรงเรียน รวมทั้งสาระสำคัญต่างๆ ที่จะเป็นการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมระบุค่าเป้าหมายทั้งระดับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การดำเนินการในขั้นตอนนี้ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทบทวนตนเองและพิจารณามาตรฐานสถานศึกษาว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติปี ๒๕๖๑

๔) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงการประกันคุณภาพตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ปี ๒๕๖๑ และได้เรียนรู้แนวทางการเขียนรายงานผลการดำเนินงานของตนเองและแนวทางจากการรับการประเมินจาก สมศ. และได้พิจารณาหลักฐานและระบบการจัดเก็บข้อมูลหลักฐานที่ดี

๕) นักวิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนคณะครูของสถานศึกษา ทั้ง ๑๒ แห่ง ได้ร่วมกันวางกำหนดการและแนวทางปฏิบัติที่สถานศึกษาและระยะเวลาการปฏิบัติงาน และดำเนินการโครงการวิจัยสำเร็จตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ผลงานตามที่วางแผนร่วมกัน

๓.๒. ผลการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการนำมาตราฐานชาติสู่การปฏิบัติเพื่อจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่งที่เข้าร่วมโครงการ มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและแผนการปฏิบัติงานประจำปีครบทุกแห่งคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐โดยมีการจัดทำใหม่ การปรับปรุง และการทบทวนยืนยันใช้มาตรฐานการศึกษาเดิม แต่มีการเพิ่มการพิจารณามาตรฐานของสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานชาติในลักษณะ

การพิจารณาปรับแผนงานและโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๔ และทุกโรงเรียนมีแผนว่าจะทำการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาระยะยาว ๓-๕ ปี ที่ตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาชาติกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาทุกแห่งได้มีการนำข้อเสนอแนะ คำปรึกษา ผลสะท้อนที่ได้จากนักวิจัยไปปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมีแนวคิดหรือการวางแผนในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา แผนการจัดการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวของสถานศึกษาตนเอง เพื่อจะได้พิจารณาประเด็นต่างๆ ให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตัวอย่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ผลการวางแผนทางประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการดำเนินการ พบว่า สถานศึกษาทั้ง ๑๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ได้รับความรู้สร้างความเข้าใจ แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาจากนักวิจัยที่ได้จัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และการกับ ติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษาร่วมกันในระหว่างพื้นที่

เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการของโครงการนี้ยังไม่ได้อยู่ในช่วงการประเมินผลและการรายงานผลของสถานศึกษากับต้นสังกัด การดำเนินการวิจัยนี้จัดทำเพียงการร่วมวางแผนการพัฒนาการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้นใหม่ค่าเป้าหมายที่ได้ปรับปรุง และแผนการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๖๔ รวมถึงแนวทางการประกันคุณภาพของสถานศึกษาตามผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๖๓ และการเตรียมความพร้อมในการรับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก (สมศ.) และได้รับข้อเสนอแนะการเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานที่ยึดถือและความสอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการจำเป็นในรูปแบบดิจิทัลที่ทำให้สมาชิกในสถานศึกษาทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง สืบค้นง่ายและนำมาใช้ได้สะดวกและเชื่อมโยงกับระบบการรายงานการประเมินตนเองกับต้นสังกัด

๔. ผลการประเมินผลและถอดบทเรียนจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

๔.๑ ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย

๑) ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเห็นถึงความสำคัญในการที่สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

๒) สถานศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษา และเห็นถึงความจำเป็นว่าในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาวิเคราะห์ร่วมกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด

๓) สถานศึกษาสามารถจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตนเอง อันเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมให้ความรู้จากคณะผู้วิจัยในการนำเทคนิค SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษาเอง ทำให้บุคลากรของสถานศึกษาเข้าใจในกระบวนการทำงานและเข้าใจบริบทของตนเอง อันจะนำไปสู่การกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

๔) สถานศึกษามีการทำงานที่เป็นระบบและเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีการทำงานเป็นไปตามขั้นตอนการทำงานที่เป็นไปตามแนวทางของการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน นำแผนไปปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล รวมทั้งการนำผลการประเมินไปใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเกิดความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นการทำงานอย่างเป็นระบบอย่างแท้จริง

๕) สถานศึกษาบางแห่งที่ต้องได้รับการประกันคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก หรือมีข้อกำหนดในการจัดการศึกษาที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน ได้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและประเด็นพิจารณาที่มีการบูรณาการจากมาตรฐานและเกณฑ์ในการประเมินของหน่วยงานต่างๆ ได้ ทำให้การทำงานเป็นระบบและชัดเจนมากขึ้น

๖) สถานศึกษาสามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกันและเนื้อหาในแผนนั้นก็เป็นอย่างสอดคล้องกันทั้งในเรื่องของแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีการกำหนด วิสัยทัศน์พันธกิจกลยุทธ์และโครงการกิจกรรมต่างๆ อันเนื่องมาจากสถานศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

๗) การทำงานเป็นทีม กิจกรรมของโครงการนี้ทำให้มีคนมาร่วมทำงานร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ไม่ได้ทำเพียงแค่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังที่เคยปฏิบัติมา ผู้บริหารให้ความสำคัญและลงมากำกับติดตามงานด้วยตนเอง ทำให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้ความร่วมมือและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ

๔.๒ ปัจจัยความสำเร็จที่เอื้อหนุนต่อความสำเร็จ

๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษา และระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการบริหารในการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำดูแล ให้มีการดำเนินงานต่างๆ ภายใน สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผน การกำกับติดตาม

การดำเนินงานให้เป็นตามแผน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งถ้าผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจและให้ความสำคัญกับกระบวนการเหล่านี้และให้การติดตามอย่างต่อเนื่อง การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา ก็จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

๒) ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อการประกันคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา

หากบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพแล้วก็จะทำให้มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานในด้านการประกันคุณภาพและเกิดความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตามปกติเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมคุณภาพและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

๓) ความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษา

บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือและตระหนักถึงความสำคัญที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเต็ม ความสามารถไปจะทำให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานสถานศึกษาที่ตั้งไว้

๔) การได้รับคำปรึกษา ให้ความรู้ กำกับ ติดตาม จากคณะนักวิจัยหรือต้นสังกัด

การได้รับความรู้และคำแนะนำจากคณะนักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่ไปให้ความรู้และติดตามผลการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเกิดความตื่นตัวที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา พร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก และหากการดำเนินงานตามปกติต้นสังกัดควรให้คำปรึกษา ให้ความรู้ กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา

๕) ความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด และนโยบายการจัดการศึกษาต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการกำหนดแนวทาง

การพัฒนาการดำเนินงานและการประกันคุณภาพของสถานศึกษาได้ เนื่องจากต้นสังกัดได้การระบุไว้ว่ามาตรฐานการศึกษาของสังกัดต้นได้ผ่านการวิเคราะห์มาตรฐานชาติมาแล้ว จึงส่งผลให้ครูในสถานศึกษาไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาชาติและไม่เห็นถึงความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาคุณลักษณะคนไทย ๔.๐

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. สถานศึกษาต้องศึกษาขั้นตอนแนวทางแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เข้าใจก่อนลงมือดำเนินการ

๒. การดำเนินการสร้างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต้องมีการกำกับ ติดตามและให้ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานต้นสังกัด

ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็น การกระตุ้นการทำงานของสถานศึกษา

๓. ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ เป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจ ตามกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะ องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยความสำเร็จนี้จะมีผลต่อการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนโดยตรงต่อสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดทำมาตรฐานของ สถานศึกษาให้ทั่วทุกจังหวัด เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเข้าใจและการนำไปใช้ของ สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๒. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีในประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาของสถานศึกษาทุก สังกัด

๓. ควรมีการวิจัยติดตามผลการดำเนินงานจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกสังกัด

บรรณานุกรม

- กมล สุดประเสริฐ. (๒๕๔๐). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กนกภรณ์ ชูเชิดและสกรรจ์ พรหมศิริ. (๒๕๔๘). การถอดบทเรียน : วิธีวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ สำหรับนักปฏิบัติการภาคประชาสังคม. กรุงเทพฯ: ฝ่ายติดตามประเมินผลภายในและสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๒). *มาตรฐานการศึกษาของระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ฉบับลงวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒*
 _____ . (๒๕๖๑). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑*. (เอกสารอัดสำเนา)
 _____ . (๒๕๖๑). *มาตรฐานการอาชีวศึกษา ฉบับลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑*.
 _____ . (๒๕๖๑). *มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑*.
 _____ . (๒๕๕๓). *กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓*, ประกาศ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓. ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๖๒). *คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- ชัชวาลย์ ทัดศิวิช. (ม.ป.ป.). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR): มิติใหม่ของรูปแบบวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น*. สืบค้นจาก www.mgts.lpru.ac.th/mgts/km/picturn/131856480438.doc. สืบค้นเมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พันธ์ทิพย์ รามสูตร. (๒๕๔๐). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา การสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธฉนัย สีดาหล้า. (๒๕๖๐). *ถอดบทเรียน...ไม่ยากอย่างที่คิด*. สืบค้นจาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/44f2016090811470068.pdf สืบค้นเมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (๒๕๔๓). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุภางค์ จันทวานิช. (๒๕๔๗). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (๒๕๖๒). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๒)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 _____ . (๒๕๖๒). *คู่มือการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๒*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- _____ . (๒๕๖๐). *แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (๒๕๖๐). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวัง สวนจิตรลดา
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (๒๕๖๓). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- _____ . (๒๕๖๓). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- _____ . (๒๕๖๓). *การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- _____ . (๒๕๖๓). *การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- _____ . (๒๕๖๓). *การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๓). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๓). *รายงานผลการศึกษา เรื่อง การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ : บทเรียนจากต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๓). *มาตรฐานการศึกษาของชาติกับการประกันคุณภาพการศึกษาของคนไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๒). *เอกสารการบรรยายพิเศษมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การยกระดับคุณภาพคนไทย ๔.๐*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๒). *รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประจำปี ๒๕๖๒*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๒). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๑). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____ . (๒๕๖๐). *รายงานการวิเคราะห์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้รองรับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- _____ . (๒๕๕๙). *รายงานผลการศึกษารพัฒนามาตรฐานการศึกษาของต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (๒๕๖๓). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

- อมราวสี อัมพันศิริรัตน์และพิมพ์มล วงศ์ไชยา (๒๕๖๐). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: ลักษณะสำคัญและการประยุกต์ใช้ในชุมชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, ๓๖(๖), ๑๙๒-๒๐๒.
- อรุณรุ่ง บุญธนนันทพงศ์. (๒๕๔๙) “ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, ๑(๑), 25.
- อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณกุล. (๒๕๕๓). *การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: แนวคิด หลักการและบทเรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.สีฟวิง. จำกัด.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจเครื่องมือวิจัยในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์	ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยากาญจน์ โตพิทักษ์	ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	ภาควิชาหลักสูตร การสอนและ
การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก ข
เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์

สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
และการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคการจัดทำ
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัด
ตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่.....

สถานที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม

๑. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอย่างไรบ้าง
๒. ใครมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนบ้าง และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
พัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่
๓. ขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างไร
 - ๓.๑ กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ อะไรบ้าง อย่างไร
 - ๓.๒ กระบวนการในการตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างไร
 - ๓.๓ มีการประกาศมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนไปเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นของผู้
ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ ดำเนินการอย่างไร
 - ๓.๔ ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นใครบ้างและมีการกำหนด
ความต้องการหรือประเด็นอะไรบ้าง
 - ๓.๕ โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและมีการดำเนินการตามแผน
หรือไม่ อย่างไร
๔. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนมีหรือไม่ ถ้ามีพบปัญหาใดบ้างอย่างไร
๕. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนอยู่ในระดับใด
๖. โรงเรียนมีจุดเด่นใดบ้าง
๗. โรงเรียนมีประเด็นใดที่ต้องปรับปรุงพัฒนาบ้าง
๘. ผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกของโรงเรียนอยู่ในระดับใด
๙. ผู้ประเมินภายนอกให้ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนมีจุดเด่นอะไรและมีประเด็นใดที่ต้องปรับปรุงพัฒนา
๑๐. ประเด็นๆ อื่นเพิ่มเติม

คำถามเพิ่มเติมสำหรับโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอยู่แล้ว

๑. มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ให้ความสำคัญกับด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
๒. รายละเอียดและตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน เป้าหมาย ตัวบ่งชี้ และประเมินผลตามมาตรฐานมีอะไรบ้าง
๓. ผลการดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นเช่นไร
๔. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนมีหรือไม่ ถ้ามีพบปัญหาใดบ้างอย่างไร
๕. ประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม

แบบสัมภาษณ์

การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนา
ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและติดตามผลการดำเนินงาน ปัญหา
และอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่.....

สถานที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม

๑. โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอย่างไรบ้าง ให้ความสำคัญกับด้านใดบ้าง
และให้ความสำคัญกับมาตรฐานด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
๒. รายละเอียดและตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน เป้าหมายตัวบ่งชี้และประเมินผลตามมาตรฐานมีอะไรบ้าง
๓. ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนใครบ้างและมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
พัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร
๔. โรงเรียนดำเนินขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาอย่างไร
 - ๔.๑ กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ อะไรบ้าง อย่างไร
 - ๔.๒ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาชาติอย่างไร
 - ๔.๓ กระบวนการในการตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างไร
 - ๔.๔ มีการประกาศมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนไปเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นของผู้
ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ ดำเนินการอย่างไร
 - ๔.๕ ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นใครบ้างและมีการกำหนด
ความต้องการหรือประเด็นอะไรบ้าง
 - ๔.๖ โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนอย่างไร
 - ๔.๗ โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างไร
๕. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพบปัญหาใดบ้าง อย่างไร
๖. โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ หรือข้อเสนอแนะด้านใดในการนำมาตรฐานการศึกษาชาติมาใช้
ในการจัดทำมาตรฐานของสถานศึกษา
๕. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนอยู่ในระดับใด
๖. ประเด็นฯ อื่นเพิ่มเติม

ประเด็นคำถามในการถอดบทเรียน

จากการที่สถานศึกษาของท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำถามชุดที่ ๑ เตรียมความพร้อมทั้งจำและข้อมูล

๑. ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อทราบว่าต้องเข้าร่วมโครงการนี้
๒. ท่านคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากโครงการนี้
๓. โครงการนี้ได้ดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร
๔. สรุปขั้นตอนการทำหรือปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหลังจากเข้าร่วมโครงการนี้

คำถามชุดที่ ๒ ค้นหาความสำเร็จที่เกิดขึ้น

๑. มีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างในสถานศึกษาของท่านหลังจากเข้าร่วมโครงการนี้
๒. ความสำเร็จอะไรที่ได้ “ตาม” ความคาดหวัง และสภาพความสำเร็จที่ว่าเป็นอย่างไร
๓. ความสำเร็จอะไรที่ได้ “มากกว่า” ความคาดหวังและสภาพความสำเร็จที่ว่ามากกว่าเป็นอย่างไร
๔. ความสำเร็จอะไรที่ได้ “น้อยกว่า” ความคาดหวัง และสภาพความสำเร็จที่ว่าน้อยกว่าเป็นอย่างไร
๕. โดยสรุปแล้วท่านได้รับประสบการณ์และประโยชน์อะไรบ้างจากการเข้าร่วมโครงการนี้
๖. ท่านคิดว่ากิจกรรมในโครงการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของท่านได้อย่างไรบ้าง

คำถามชุดที่ ๓ ค้นหาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ

๑. “อะไร” ที่ทำให้เราทำงานได้ผล “ตาม” ความคาดหวัง “ทำไม” จึงเป็นอย่างนั้น
๒. “อะไร” ที่ทำให้เราทำงานได้ผล “มากกว่า” ความคาดหวัง “ทำไม” จึงเป็นอย่างนั้น
๓. “อะไร” ที่ทำให้เราทำงานได้ผล “น้อยกว่า” ความคาดหวัง “ทำไม” จึงเป็นอย่างนั้น

คำถามชุดที่ ๔ ค้นหา “บทเรียน” จากการทำงาน

๑. “อะไร” ที่คิดว่าทำแล้วได้ผล ควรทำต่อไป “ทำไม”
๒. “อะไร” ที่คิดว่ายังสามารถทำได้ แต่ต้อง “ปรับปรุง” จะปรับปรุงอย่างไร
๓. “อะไร” ที่คิดว่าทำแล้ว “ไม่ดี” ไม่ควรทำต่อไป “ทำไม”
๔. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินโครงการต่อไปอย่างไร

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างผลงานมาตรฐานการศึกษาขอสถานศึกษา

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
ตามประเด็นพิจารณาในมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านบางเตย

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

ระดับคุณภาพ ดีเลิศ

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

ประเด็นพิจารณา	รายการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
๑.๑ มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิด คำนวณ	๑) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีความสามารถในการอ่าน เขียนภาษาไทยอยู่ในระดับดีขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
	๒) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นำเสนองาน ผลงาน ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
	๓) นักเรียนร้อยละ ๗๐ มีความสามารถในการอ่านเขียน คำ และประโยคภาษาอังกฤษ ได้ตามระดับชั้นตรงตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด
	๔) นักเรียนร้อยละ ๗๐ มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษแนะนำตนเอง สถานศึกษา และสนทนาอย่างง่ายได้ตามระดับชั้นและตรงตามหลักสูตรสถานศึกษา
	๕) นักเรียนร้อยละ ๗๕ ได้ระดับผลการเรียนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับ ๓ ขึ้นไป ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
๑.๒ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา	๑) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้
	๒) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้
	๓) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีความสามารถในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหา
๑.๓ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	๑) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีผลงานจากการทำโครงงาน/ผลงานประดิษฐ์ใหม่ และสามารถอธิบายหลักการ แนวคิด ขั้นตอนการทำงาน และปัญหาอุปสรรคของการทำงานได้ อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ชิ้น
๑.๔ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	๑) นักเรียนร้อยละ ๗๕ สามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
	๒) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม
	๓) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีความสามารถด้านการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคม (Social Network) เพื่อพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้การทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม
๑.๕ มีผลสัมฤทธิ์ทางการ	๑) นักเรียนร้อยละ ๗๕ มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยรวมตามหลักสูตร

ประเด็นพิจารณา	รายการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
เรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา	สถานศึกษา ระดับ ๓ ขึ้นไป ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของ สถานศึกษา ๒) ผลการทดสอบระดับชาติ NTและ O-NET มีพัฒนาการสูงขึ้น ร้อยละ ๒ จากปีการศึกษาที่ผ่านมา
๑.๖ มีความรู้ ทักษะ พื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่อ งานอาชีพ	๑) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีความรู้ เจตคติที่ดี และทักษะพื้นฐานต่องาน อาชีพได้ตามระดับชั้น ๒) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๘๐ มีความรู้ เจตคติที่ดี และ ทักษะในการประกอบอาชีพได้อย่างน้อย ๑ อาชีพ
	๓) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๘๐ มีความพร้อมใน การศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

๒.คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ประเด็นพิจารณา	รายการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
๒.๑ มีคุณลักษณะและ ค่านิยมที่ดีตามที่ สถานศึกษากำหนด	๑) นักเรียนร้อยละ ๘๐ ขึ้นไปมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ในระดับดีขึ้นไป
๒.๒ มีความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นและความเป็นไทย	๑) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย ๒) นักเรียนร้อยละ ๘๐ ร่วมโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ๓) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น
๒.๓ ยอมรับที่จะอยู่ ร่วมกันบนความแตกต่าง และหลากหลาย	๑) นักเรียนทุกคนมีความรับผิดชอบมีวินัยมีภาวะผู้นำ มีจิตอาสา ยอมรับ ความคิดเห็นและอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่นไม่มีความ ขัดแย้งกับผู้อื่น
๒.๔ มีสุขภาพทาง ร่างกาย และจิตสังคม	๑) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์กรมอนามัย และมี สุขภาพแข็งแรง ๒) นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีทักษะชีวิต โดยรู้และเข้าใจ สามารถป้องกัน ตนเองจากสภาวะหรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง ๓) นักเรียนร้อยละ ๘๐ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทาง วัฒนธรรมเชื้อชาติ ศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ ๒ ด้านการบริหารและการจัดการ

ระดับคุณภาพ ดีเลิศ

ประเด็นพิจารณา	รายการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
๒.๑ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษา กำหนดชัดเจน	๑) สถานศึกษามีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจชัดเจน สอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลง
	๒) สถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีการจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาชาติ/ ยุทธศาสตร์ชาติ/นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย / มีการนำแผนไปปฏิบัติ/มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาและเป็นแบบอย่างได้
๒.๒ มีระบบบริหารจัดการ คุณภาพของสถานศึกษา	๑) สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้ง ๔ งานหลักของสถานศึกษา และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน
	๒) สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
	๓) สถานศึกษามีระบบนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ
๒.๓ ดำเนินงานพัฒนา วิชาการที่เน้นคุณภาพ ผู้เรียนรอบด้านตาม หลักสูตรสถานศึกษาและ ทุกกลุ่มเป้าหมาย	๑) สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาทั้งระดับปฐมวัย และระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและท้องถิ่นและเป็นแบบอย่าง ได้
	๒) สถานศึกษาจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างรอบด้าน ตามศักยภาพและประเภทของความพิการ
๒.๔ พัฒนาครูและ บุคลากรให้มีความ เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ	๑) ครูและบุคลากรได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมตรง/ สอดคล้องกับความต้องการและหน้าที่ที่ปฏิบัติ อย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อ ปีการศึกษา
	๒) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนางานโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้
๒.๕ จัดสภาพแวดล้อม ทางกายภาพและสังคมที่ เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	๑) สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ปลอดภัย มีแหล่งพักผ่อน เพียงพอสำหรับนักเรียน และมีแหล่งสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่ เข้าถึงได้ง่าย
	๒) สถานศึกษาช่องทางการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ให้นักเรียนทุกคนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อย 1 ครั้งต่อ 1 ปีการศึกษา
๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อสนับสนุน การบริหารจัดการและการ จัดการเรียนรู้	๑) สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการบริหาร จัดการและการเรียนรู้เพียงพอและใช้ประโยชน์เต็มศักยภาพ
	๒) สถานศึกษามีการส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการ จัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระดับคุณภาพ ดีเลิศ

ประเด็นพิจารณา	รายการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จ
๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต	๑) ครูทุกคนจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด และปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
	๒) ครูทุกคนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้จริงและผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
	๓) ครูทุกคนมีนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ (วิจัย/สื่อการสอน/รูปแบบ/วิธีการ)อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ชิ้น และมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	๑) ครูร้อยละ ๘๐ ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย
	๒) ครูร้อยละ ๘๐ ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	๑) ครูร้อยละ ๘๐ จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
	๒) ครูร้อยละ ๘๐ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข
๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน	๑) ครูร้อยละ ๘๐ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และนำผลมาพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	๑) ครูร้อยละ ๘๐ เข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
	๒) สถานศึกษามีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การกำหนดค่าเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๓
เรื่อง กำหนดค่าเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐาน / ประเด็นการพิจารณา	ค่าเป้าหมาย มาตรฐาน/ ประเด็นการพิจารณา
มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน	ดีเลิศ
๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน	ดี
๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิด คำนวณ	ดี
๒) มีความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา	ดีเลิศ
๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	ดี
๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	ดีเลิศ
๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	ดี
๖) มีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	ดีเลิศ
๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	ดีเลิศ
๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด	ดีเลิศ
๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย	ดีเลิศ
๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย	ดีเลิศ
๔) สุขภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม	ดีเลิศ
มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและจัดการ	ดีเลิศ
๒.๑ การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน	ดีเลิศ
๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา	ดีเลิศ
๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตร สถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย	ดีเลิศ
๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ	ดี
๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ	ดี
๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการ จัดการเรียนรู้	ดีเลิศ
มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ดี
๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตได้	ดี

มาตรฐาน / ประเด็นการพิจารณา	ค่าเป้าหมาย มาตรฐาน/ ประเด็นการพิจารณา
๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	ดีเลิศ
๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	ดีเลิศ
๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน	ดี
๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	ดี
สรุปผลการประเมินในภาพรวมของสถานศึกษา	ดีเลิศ

การกำหนดค่าเป้าหมาย

๑. ศึกษาข้อมูลเดิม ผลการประเมินต่าง ๆ ที่ผ่านมา เพื่อเป็นข้อมูลฐานในการกำหนดค่าเป้าหมาย

๒. การกำหนดค่าเป้าหมายแต่ละมาตรฐาน ควรกำหนดเป็นระดับคุณภาพ ๕ ระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมิน ดังนี้

ระดับ ยอดเยี่ยม	ร้อยละ ๙๐ - ๑๐๐
ระดับ ดีเลิศ	ร้อยละ ๘๐ - ๘๙
ระดับ ดี	ร้อยละ ๗๐ - ๗๙
ระดับ ปานกลาง	ร้อยละ ๖๐ - ๖๙
ระดับ กำลังพัฒนา	ร้อยละ ๕๐ - ๕๙

๓. การกำหนดค่าเป้าหมาย ในแต่ละประเด็นพิจารณา จะกำหนดเป็นระดับคุณภาพ หรือเป็นร้อยละ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

๔. ทุกสถานศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีของตนเอง

ตัวอย่างการวิเคราะห์ SWOT
โรงเรียนบ้านคลองเตย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑. บริหารงานโดยมีส่วนร่วม มีลำดับขั้นตอนทำงานเป็นระบบ ๒. ครู และผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ๓. วางยุทธศาสตร์การบริหารไว้ครอบคลุม ๔. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี	๑. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่องาน ๒. มีครูไม่ครบชั้น และไม่ตรงกับวิชาเอก และมีประสบการณ์ในการสอนน้อย ๓. มีสื่อ ICT ไม่เพียงพอ
โอกาส	อุปสรรค
๑. ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ๒. หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ๓. มีแหล่งเรียนรู้ ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน และสถานที่เพียงพอ	๑. ชุมชนมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์บางประการ ๒. ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ๓. นักเรียนส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่มีปัญหาครอบครัว

ภาคผนวก ง
ภาพกิจกรรมการดำเนินการ

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนสรพวิทยาคม จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงทวิ มณีบุตร จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ศูนย์ กศน.อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ที่วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด) จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนเทศบาลมณีไพรสณฑ์ เทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนบ้านบางเตย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนไตรภูมิวิทยา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียน ตชด. บ้านเขาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ กศน.อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

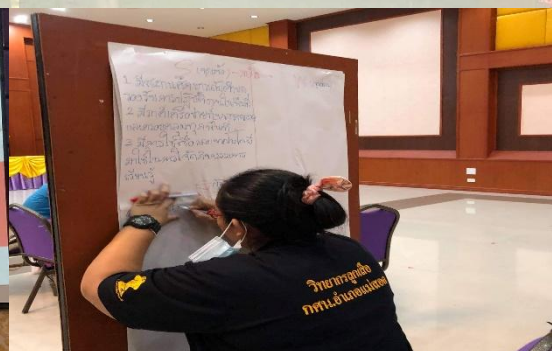
ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพบรรยากาศการประชุมปฏิบัติการและชี้แจงแนวทางการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ
ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ณ โรงแรมแกรนด์ฟอร์จูน
วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓

ภาพบรรยากาศการประชุมปฏิบัติการและชี้แจงแนวทางการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ
ในพื้นที่จังหวัดตาก ณ โรงเรียนสรรพวิทยาคม
วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓

ภาพบรรยากาศการประชุมถอดบทเรียนการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ
ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ณ โรงแรมแกรนด์ฟอร์จูน
วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ภาพบรรยากาศการประชุมถอดบทเรียนการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ
ในพื้นที่จังหวัดตาก ณ โรงเรียนสรรพวิทยาคม
วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๓

สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดตาก ประกอบด้วย

- ๑) โรงเรียนสรรพวิทยาคม
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- ๒) โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
- ๓) โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงทวิ มณีบุตร
สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)
- ๔) กศน.อำเภอแม่สอด
สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๕) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด (วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
- ๖) โรงเรียนเทศบาลมณีไพโรสถนต์ เทศบาลนครแม่สอด
สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครแม่สอด

สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

- ๑) โรงเรียนบ้านบางเตย (สพป.นครศรีธรรมราชเขต 1)
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- ๒) โรงเรียนไตรภูมิวิทยา
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
- ๓) โรงเรียน ตชด. บ้านเขาวัง
สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)
- ๔) กศน.อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๕) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
- ๖) โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก
สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลนครเมือง
นครศรีธรรมราช

คณะผู้จัดทำรายงาน

ที่ปรึกษา

ดร.อำนาจ วิทยานุกวดี
 ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์
 นายสำเนา เนื้อทอง

เลขาธิการสภาการศึกษา
 รองเลขาธิการสภาการศึกษา
 ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้รวบรวมเรียบเรียงรายงาน

ดร.ประวีณา อัสโย
 นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ
 ดร.ปิยะมาศ เม็ดไธสง
 นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา
 นางสาวนุรียา วาจิ

ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการศึกษา
 นักวิชาการศึกษานโยบายพิเศษ
 นักวิชาการศึกษานโยบาย
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.ประวีณา อัสโย
 นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ
 นางสาววรรณ สุวรรณประภาพร
 ดร.ปิยะมาศ เม็ดไธสง
 นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา
 นางสาวนุรียา วาจิ
 นางสาวสุชาดา กลางสอน
 นางสาวภควดี เกิดบัณฑิต

ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการศึกษา
 นักวิชาการศึกษานโยบายพิเศษ
 นักวิชาการศึกษานโยบายพิเศษ
 นักวิชาการศึกษานโยบาย
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

Website: www.onec.go.th